

DIDŽIOJO BARO VAGĄ PALIEKANT

Lietuvių Enciklopedijos papildymų tomas

J. DŽUGELIS

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA. Trisdešimt šeštas tomas. Papildymai. Tomą redagavo Juozas Kapočius. Išleistas 1969 metais. Leidėjas Juozas Kapočius. Nugarėlė ir emblema darė J. Steponavičius. Techninė priežiūra ir laiškas Kazio Simanavičiaus. Tekstus linotipu rinko Petras Pilka. Spaudė L'huannan Encyclopedia Press, Inc. Leidyklos ir redakcijos adresas: 361 W Broadway, South Boston, Mass. 02127, USA.

Prieš penkiolika dar metų ne daug kas iš mūsų tvirtai betikėjome, kad 1953 m. naujai pradėta leisti Lietuvių Enciklopedija bus išleista ir nesustos kaip ir daugelis mūsų įvairių ryžių pusiaukelėje, nes nedalis ir nesėkmės yra pakirtę daugelį mūsų darbų. Nesėkmėmis nužymėtos ir mūsų pastangos išleisti lietuvišką enciklopediją. 1910 m. ja ryžosi leisti Chicagoje ano meto didelis mūsų knygų leidėjas ir turįs pinigų A. Olševskis. Bet jo sumanymą pakirto nedalia, negalėjo sutarti bendradarbiai jos krypties, o vėliau — pakirto jau pinigine nesėkmė, nors tada enciklopedijos sumanymą rėmė ne tik dr. J. Basanavičius, bet ir kiti lietuviai šviesuoliai iš Vilniaus ir kitų kraštų. 1923-24 m. baudėsi leisti Kaune Švyturio b-vė, bet darbo dėl pinigines nedalios nesukubo ir pradėti. Tuo pat metu grynai lituanistinę enciklopediją pasiūlė leisti Šiauliuose Kultūros b-vė, kurios tuo metu knygų leidimas turėjo JAV Tėvynės mylėtojų d-jos visuotinę paramą, bet darbo taip pat nepradėjo. 1927 m. ryžosi išleisti enciklopedinio pobūdžio žymesniųjų lietuvių žodyną (vadino Lietuvos žymesnybių žodynu) Lietuvių katalikų mokslo akademija, kurios žmonės (kun. doc. J. Tumas, prel. doc. Pr. Penkauskas, prof. dr. J. Eretas, dr. Ignas Skrupskelis ir raštininkavęs kurį metą Al. Merkeliš) paruošė 5 tomus rankraščių, kurie 1930 m. buvo perrašyti mašinėle ir rūpinasi leidimo lėšomis; atsitiktinai ir jos buvo surastos. 1929 — 30 m. rimtai enciklopedijos leidimu susirūpino Spaudos fondas, kuris 1931.III. 5 susitarė ir pasirašė sutartį su Lietuvių katalikų mokslo akademija leisti sutartinai Lietuviškąją Enciklopediją; paruošta žymesnybių žodyno medžiaga dažnai buvo panaudojama šiam naujam darbui, o patys tie rankraščiai buvo įrįšti dideliais tomiais. Deja, šios Lietu-

viškos Enciklopedijos 1931-1944 tepasirodė tik iki IND-, t. y. nepilnų 10 tomų. Atsidūrus tremtyje ir ėmus po truputį isikurti pastoviai, su nauju enciklopedijos leidimo sumanymu 1952 m. pasiskardeno Juozas Kapočius. Jis susilaukė pritarimo, surado apie 3400 pastovių prenumeratorių (dalis vėliau numirė ir šiaip numiro) ir 1953-1968 išleido 35 tomus Lietuvių Enciklopedijos, o šiuo metu ir 36 t. — PAPILDYMAI. Šiuo tomu LE leidimas tartum jau baigtinai užbaigtas, nors reikia manyti, kad po 3-4 m. turėtų pasirodyti dar vienas papildymų tomas, nes naujos laidos tremtyje tikrai nesulauksime, o gyvenimas atneša naujų žmonių ir naujų minėtinų darbų.

Naujas, t. y. LE papildymų tomas, kurį suredagavo dr. J. Girnius, savaime skiriasi nuo visų ankstesnių. Papildymų medžiaga, nors ir nemažiau idomi, bet rašantiesiems lyg recenzijas yra labai nedėkinga — jo medžiaga labai suglausta ir dažniau siai liečia patikslinimus, papildymus naujai iškilusiems žmonėms, kurie LE pradėjus leisti dar nebuvo išryškėję arba dėl kitų eilės priežasčių nespėti sugriežti. Rūpestingai peržvelgus šį tomą, nustembti, kiek daug turėjo padėti pats redaktorius, kad galėtų visą tą pavardyną suvesti. Lygiai taip pat sužymėti mirusiuosius, kurių per šešiolika leidimo metų tikrai gausiai iš mūsų tarpo pasitraukė tiek savųjų, tiek ir svetimųjų. Antra, dėl nepaprastų darbo sąlygų ir oku-

Lietuvių Enciklopedijos leidėjas Juozas Kapočius. Nuotr. R. Kisieliūnas

panto varžymų nebuvo gauta laiku daugelio lietuvių nei tikslų gimimo bei mirties datų, kuriuos tik per ilgesnį metą tebuvo galima sugriežti; jos dabar ir patikslintos. Taip pat išryškėjo ir ne vienas bolševikinės rusų okupacijos metu sunaikintas laisvės kovotojas — partizanas; dabar ir jo trumpą biografiją galima buvo įdėti. Taip 1794 m. pradėtoji didžioji lietuvių tautos žudynė per

Rimtas Tarabilda

Iš ciklo "Vilniaus miesto žali bromai"

1831, 1863, 1905, 1919, 1941 priartėjo iki mūsų dienų ir nudytytuosius, nukankintuosius, Sibiro tremtinius jungiamie į vieną ir tą patį LIETUVOS LAISVXS KOVU vainiką. Iš to didelio būrio partizanų, kurie pasirinko mirti, bet ne vergija, išskyla trys dideli vadai: Julijonas Būtenas, Juozas Lukša ir Kazys Veverkis. Visus tris galima lyginti su 1863 m. svarbiausiais vadais: kun. A. Mackevičiumi, K. Kalinausku ir Z. Sierakausku. Anuomet jie, rusų niekinami, virto gyva tautos legenda ir žadino tautos kovai bei ryžtui būti laisvais, o po daugelio metų toji laisvės legenda virto tikrove. Nemažesne liko nauja laisvės kovų legenda tautoje ir J. Būtenas, J. Lukša-Daumantas, K. Veverkis. Senis bei daugelis kitų jų kovos draugų, kurių svetur nebesugriebiame nė jų vardų, bet tautoje jie visi tebėra gyvi, apie kiekvieną jų tyliai tebeprasakojama jauniesiems ir tie slapta vis dar padeda pavasariais miško žibučiu ar kitų gėlių jų žuvimo vietoje ar prie slapto kapo. J. Būteno ir J. Lukšos biografijas pateikė arti-mai abu pažinęs J. Brazaitis, K. Veverkis — J. Kojelis, o didelio būrio kitų partizanų — Vl. Ramojus, surinkęs iš okupanto paskelbtųjų kaltinimų bei kitais keliais gautųjų žinių. Prie šio laisvės kovų būrio priklauso Kardo rinktinė, Merkio partizanų dalinys (abu Vl. Ramojaus), taip pat ir Sibiro lietuvių maldaknygė — Marija, gelbėk mus (kun. L. Jankus) bei ištremtelių komisaro J. Bartašiūno atsišaukimo nuot-

rauka (95 psl.), kur lietuviai kovotojai vadinami banditais, tebe-kartojami žodžiu iki šiandien. Laisvės kovų pilnatvei būtinai reikalingos ir didžiųjų tautos niekšų biografijos. Čia surandame ir J. Bartašiūną, Maskvinį

Lietuvių Enciklopedijos ir jos papildymų tomo redaktorius dr. Juozas Girnius. Nuotrauka V. Maželio

generolą, partizanų centro išdaviką Erelį — J. Markulį, kurio garbei atitaisyti ir dabar iš Lietuvos siuntinėjami emisariai į JAV bei kitus kraštus, J. Degsnį, J. Kukauską ir kt.

Toliau Lietuvos istorijai priklauso papildyminiai vysk. P. Parčevskis (P. Jatulis) ir būrys pavėluotų Z. Ivinskio: Jonas I. Albertas (Gediminaitis), Jonušas I. Lydymas, Liejykla, Lielvards kautynės, Patrijotų d-ja, Wigand von Marburg, Zoelner von Rosenstein, Kauno jėzuitų akademija, gimnazija (P. Rabinas), Žemaičių vyskupija (R. Krasauskas); žydams — jų gelbėjimui papildymai, bet nesunaudota Lietuvoje paskelbta naujai medžiaga, pvz. Binkienės "Ir be ginklo kariai" ir kt., pasitaiko blaivių kartais pasisakymų bei dokumentų ir anglų k., deja, šiam medžiagos rinkimui nebe-teikiame reikšmės, tarsi Lietuvos žemėse išžudytieji žydai, žigonai ir kt. nepriklauso ir nesusiekia su mūsų istorija. Toliau suminė-tini dar Cesis (P. Jatulis), Bylina (J. Balyš) ir Bažnyčios (J. Gimbutas).

Mažajai, šiuo kartu daugiau tremties ir išeivijos istorijai, priklauso eilė draugijų, sąjūdžių ir kt. Prisimintini straipsniai: Alvu-das, Šv. Antano gimnazija (jos uždarymas suminėtas 454 ps.), BATUN, Chicago Lietuvos ope-ra, Dailė, Dainava, I Laisvę fon-das lietuviškai kultūrai ugdyti, Kraštotyros d-ja, Lapkričio 13 manifestacija (A. Budreckis), Lietuvių fondas, Lietuvių kat-relinė šalpa, Liet. moterų klubų

KERTINĖ PARAŠTĖ

SARGYBOMS KEIČIANTIS

Žvelgiant į besibaigiančių 1969 metų mūsų kultūrinės veiklos rezultatus, akys kryps-ta į du išskirtinius faktus: į Lietuvių Enciklopedijos ga-lutinį užbaigimą — į jos papil-dymų tomo išleidimą ir į šį sa-vaigtinį Chicagoje vykstantį lietuvių mokslininkų suvažia-vimą — mokslo ir kūrybos simpoziumą. Abudu faktai mū-suose regimi pirmą kartą.

Gal ir atsitiktiniai, bet, kai pagalvojai, gana prasmingai šiame puslapyje spausdinama paskučiausiojo ir finalinio En-ciklopedijos tomo recenzija su-tampa su lietuvių mokslininkų suvažiavimo data. Čia ra-šančiam abu šie dalykai laik-raštyje ir apamai šiuose me-tuose simbolizuoja labai būdin-gą sargybų pasikeitimą. Ir kuria realiąją prasmę?

O tąja, kad 1953 metais pra-dėta leisti Lietuvių Enciklope-dija savo pradine iniciatyva ir paskui tomas po tomo jos redagavimu bei jos puslapių prirašymu buvo didžiausia da-limi vyresniosios ir vidurinio-sios mūsų kultūrininkų kartos darbas ir vaisius. Tačiau pats tos Enciklopedijos leidimas tę-sėsi 16 metų. Tad ir vyresnio-sios kartos talkininkų eilės to-lydžio vis retėjo, vienam po kito išeinant amžinybėn. Retė-jančias vyresniųjų grėtas, Lie-tuvių Enciklopediją toliau lei-džiant, dar vis galima buvo papildyti vidurinėsios kartos žmonėmis, o pastaraisiais me-tais į Enciklopedijos bendra-darbių būrį jau vienas po kito ėmė jungtis ir čia išsimokslinusi, pati jauniausioji karta.

Ir štai, Enciklopediją užbaigus, šį savaitgalį Chicagoje vyks-tantis mūsų mokslininkų su-važiavimas — kūrybos simpo-ziumas savo organizacine ir programos dalyvių prasme yra daugumoj jau šios, pačios jau-niausios, Amerikos subrendu-sios ir išsimokalinusios kartos užmanymas ir to užmanymo įkūnijimas.

Jeigu tad būkštavome ir dar vis būkštaujame, kad vargu kas ateis po vyresniųjų, po tų, kurie išnešė Enciklopedijos našta, tai šio simpoziumo aki-vaizdoje, gal vertėtų ir kiek lengviau atsikvėpti: o gal jau mūsų nėra taip blogai, kaip kartais nugalvojame, gal iš

tikrųjų sargybų pasikeitimas vyksta pakankamai normalia ir viltinga tvarka?

Kad nebūtų čia tik tuščias kalbėjimas, tik kokie simboliš-ki slaptažodžiai, sargyboms keičiantis, žvilgtelkime į visą eilę jaunųjų mūsų mokslininkų profesionalų ir kultūrininkų, kurie mokslo ir kūrybos dienose šį savaitgalį skaitys paskaitas arba dalyvaus sim-poziumuose. Dauguma jų, Lie-tuvių Enciklopedijos pirmam tomui 1953 metais pasirodžius, buvo netoli arba tik peršokę 20 metų: prof. dr. Algirdas Avižienis tada buvo 21 metų, dr. Algirdas Klorė — 18, kun. Kęstutis Trimakas, SJ, — 23, prof. dr. Tomas Remekis — 19, dr. Vytautas Klemas — 19, prof. dr. Romualdas Kašuba — 22, dr. Stepas Matas — 20, inž. Stasys Bačkaitis — 24, prof. dr. Bened. V. Mačiulka — 25, arch. Arvydas Barzdukas — 19, prof. dr. Sarūnas Užgiris — 17, dr. Remigijus Gaška — 21, prof. dr. Romualdas Viskanta — 22, dr. Ilona Gražytė — 20, prof. Zenonas Rekašius — 25, dr. Kęstutis Kirvaitis — 22, prof. dr. Rimvydas Šliažas — 17, prof. dr. Vytautas Kavolis — 23, prof. William R. Schmalstieg (ame-rikietis) — 24, prof. Vytautas Doniela — 23, prof. dr. Arūnas Liulevičius — 19, dr. Kęstutis Keblys — 20, prof. Ri-mas Vaišnys — 16, prof. Ju-lius Šmulskštys — 23, prof. Bi-rutė Ciplijauskaitė — 24, prof. Ina Užgiriene — 17 ir kt.

Argi tad negali džiuginti visos lietuviškos išeivijos tokia gausi, tautinė prasme sąmo-ninga, nauja ir jauna kultūri-nio ir kūrybinio darbo pamai-na? Tebūna todėl šitas budrių sargybų pasikeitimas geriau-sis užtikrinimas, jog lietuviš-kieji kultūros barai išeivijoje dar bus ilgai purenami ir der-lius juose brandinamas. Sargy-bų pasikeitimas taipgi tačiau tenereikia vyresniųjų ir jau-nesniųjų antagonizmo, bet, kaip ir šiemetinio mokslo ir kūrybos simpoziumo dienų programoje matome, tereikia bendrąjį darbą, siekiant to pa-ties tikslo — mokslo ir kūry-binės ugnies išlaikymo šiandie-ninei išeivijai ir laisvajai visos tautos atečiai. k. brd.

Šiame numery

- Sargyboms keičiantis.
- Didžiojo baro vagą paliekant.
- Socialinė kriziščiųybė.
- Kazio Bradūno eilėraščiai.
- Naujas rašytojo šauksmas prieš tironiją.
- Antrųjų žirgėlių sulaukus.
- Chicago simfoninis orkestras
- Bernontada Lietuvoje.
- Rembrandto meno paroda.
- Nuo archeologijos iki Berensono.
- Erazmas Roterdamičis.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.

Neišvengė papildymų ne lietu-vių klabos skyrius. Tai Asmena-vimas, Būdvardis (abu L. Damb-riūno), Yla, Javai ir Jokūbas (vi-si A. Salio).

Iš kitų mokslų dar prisidėjo: Analitinė filosofija (V. Doniela), Automatizacija (L. Dargis), Ki-bernetika (L. Kačinskis).

Taip pat papildyta daug erze-no II Susirinkimai, kurių nutari-mai ir lietuviškai jau išleisti, Vy-tauto klubas, o taip pat reikš-mingi papildymai ALTO, ateiti-ninkų, skautų ir kitų mūsų senes-nių susitelkimų veikla. Gausūs pa-pildymai ir kitų kraštų lietuvių veiklai, pvz. Australijos, P. Ameri-kos ir kt. Reikšmingi ir apie Bal-tische Gesellschaft in Deutsch-land (P. Reklaitis), Karinė kal-bų mokykla Monterey ir t. t.

LE leidimo darbas užbaigtas. Ir užbaigtas neįprastomis darbo sąlygomis svetur, užbaigtas įtem-pus visas įmanomas darbo jėgas,

DIDŽIOJO BARO VAGĄ PALIEKANT

(atkelta iš 1 psl.)

nors apie šį darbą, jo sąlygas dar neprabilo plačiau nei vienas redaktorių nei pats leidėjas. Papildymų tomo redaktoriaus pasiskaidymas turi tik mažas tu sunkumų užuominas, kurios tepasako viena, kad buvo įtemptai eikvotasi daugiau 10 metų, t. y. redaktoriai turėjo atlikti darbą, kuris šiaip dirbamas kelis kartus didesnio žmonių skaičiaus. Galime daug LE pririnkti spragų, netobulybių, bet ar įmanoma buvo atlikti šiomis sąlygomis geriau? Ar gali atlikti redaktoriai didesnę darbo kūrinių, kai reikia susirasti atskiriems straipsnams žmones, kai dar neturima pilnos reikalingų straipsnių kartotekos, kai reikalingam lituanistiniam gabalui niekas nežino ar bus galima surasti nors šiek tiek medžiagos? Ar gali užtekti laiko redaktoriui, kai jis ir redakcijos sekretorius, ir iš dalies dar korektorius? Protarpiais mačiusiam tokias darbo sąlygas, tenka pasakyti, kad visi tie redakcijos žmonės daugiau ir geriau padaryti tikrai negalėjo. Negalima kaltinti ir leidėjo, jei šis nepasamdė daugiau reikalingų žmonių šiam darbui, kad nepridėjo nuolatinių tarnautojų redakciniam personalui, nes pats leidimas buvo tęstas ir leidėjo *didele auka*. LE nebuvo galima išleisti vien kokių 3200 sumokamų prenumeratų lėšomis, bet buvo prikištas iš kitų leidinių gautas tikras pelnas, taip pat ir svetimiems atliktu darbu pajamos. Šią tiesą jau laikas visiems žinoti taip pat.

Taip pat reikia tikrai pasidžiaugti, kad darbas buvo pradėtas labai laiku, kol dar nebuvo panūdė taip doleriui kaip dabar, kol nebuvo nei įsimaminė, nei įsireidencinė su barais rūsiuose, kol dar tikėjome, jog mūsų vaikai skaitys lietuviškai. Taip pat pradėtas darbas ir kita prasme laiku, nes turėjome senosios kartos žmonių parašyti visą eilę straipsnių, kurių, deja, jau nebuvo. Šią tiesą jau laikas visiems žinoti taip pat. Tai ne kaltinimas jaunajai kartai, bet atviras žodis, kad mūsų jaunimas retas tepasirinko lituanistines ar joms gretimas studijas. Ir šiuo atveju LE pradėta paskutinių galimų laiku. Ją leidžiant, mirė lituanistai: prof. Vaclo Biržiška, buvęs ir vyr. red., prof. dr. A. Šapoka, prof. dr. K. Pakštas, prof. dr. K. Avižonis, dr. J. Matušas, prof. Stp. Kolupaila... Visų jų mirčių paliko didelę spragą LE. Juos pakeisdavo kiti, bet ir kitiems pakeitimo našta būdavo vis naujai didelė ir didesnė su kiekvienu mirusiuoju. Pagaliau, vos darba baigus, mirė dar vienas didžiausių bendradarbių redaktorių A. Bendorius, kurio ankstesnis netekimas būtų buvęs tiesiog tragiškas Lietuvos geografijai. Netekome ir kitų artimų ir svarbių bendradarbių, kuriuos sužymėjome kryžiais bendradarbių sąrašuose. Taip. Jie visi išėjo, bet ir liko mūsų tarpe. Prieš juos tenka nulenkti galvą gyviesiems ir drauge neužmiršti trijų pagrindinių redaktorių: Pr. Čepėno, J. Girniaus ir J. Puzino, Lietuvos tomo red. V. Maciūno, bei gausių ir gausių bendradarbių taip pat ir leidėjo — J. Kapočiaus.

*

Laimingai sulaukus LE papildymų, verta kiek kritiškai pažvelgti ir į visą jos leidimą, palyginti ir su kitomis enciklopedijomis, nes anksčiau jos atskirus tomus pristatantieji dažnai apie silpnąs mažai kalbėjo, o kiti — knybiuvario smulkmenose, k. a. nerasdami kokio svetimo žodžio aiškinimo arba savo palaukęs vardo bei dešimtaeilio kokio nors tik jam žinomo veikėjo, pasakiu-

sio kalbą per jo ar giminaičio vestuves ir pn. Mūsų leidoji enciklopedija skirta lietuviui skaitytojui ir joje sutelkta medžiaga tikrai nustelbia svetimąją, jei įstengiama pažiūrėti kiek nors plačiau. Joje gana gausu ir tokios medžiagos, kuri namuose būtų skiriama atskiriems leidiniams, o šiuo kartu — buvo būtina įglausti į pačią LE. Ir iš karto todėl galime pastebėti, kad ji per gausi istorine medžiaga, kartais tikrai ilgais ir net studijiniams straipsniais. Bet šis jos istoriškumas yra nesenantis ir ateityje bus dažnai minimas, nes daug kas pakelbta pirmą kartą, suradus tai įėjutui, Vatikano ar Goetingeno archyvuose, prie kurių seniau mes buvome neprieję ar neprileisti. Toji nauja ir

Lietuvių Enciklopedijos redaktorių prof. Jonas Puzinas

studijinė medžiaga, perkrovė ne vieną straipsnį tuo, kas šiaip enciklopediniame žvilgsnyje nereikia linga, bet kartu toji medžiaga teikia ir tam tikro nesenstamumo, lieka dažnai ji pirmiausia šaltiniu. Šalia šių istorinių straipsnių teigiama, vis tik yra išlikusi viena didelė nedalija. Dažnai tenka pasigėsti, kad nepriėjus didelių spragų LE. Juos pakeisdavo kiti, bet ir kitiems pakeitimo našta būdavo vis naujai didelė ir didesnė su kiekvienu mirusiuoju. Pagaliau, vos darba baigus, mirė dar vienas didžiausių bendradarbių redaktorių A. Bendorius, kurio ankstesnis netekimas būtų buvęs tiesiog tragiškas Lietuvos geografijai. Netekome ir kitų artimų ir svarbių bendradarbių, kuriuos sužymėjome kryžiais bendradarbių sąrašuose. Taip. Jie visi išėjo, bet ir liko mūsų tarpe. Prieš juos tenka nulenkti galvą gyviesiems ir drauge neužmiršti trijų pagrindinių redaktorių: Pr. Čepėno, J. Girniaus ir J. Puzino, Lietuvos tomo red. V. Maciūno, bei gausių ir gausių bendradarbių taip pat ir leidėjo — J. Kapočiaus.

Lietuvių Enciklopedijos redaktorių Pranas Čepėnas

minėtinas. Deja, šis priekaištas turi tikrai dvi įdomias puses. LE išsidėjo visus galimus suieškoti pagrindinius senosios Lietuvos veikėjus bei jos įvairius atstovus, išsidėjo galimus suieškoti sukilimų dalyvių, knygnešių, nors ir labai menkus draudžiamosios spaudos bendradarbius. Anuo metu jie buvo tikrai reikšmingi ir, jų negalima užmiršti. Jei sumažėjo dedamų skaičius iš nepriklausomos Lietuvos spaudos ar kitų darbininkų, — nieko ir nuostabaus nėra, nes daugelis jų tebuvo tik labai eiliniai, turėjo mažiau, palyginti, reikšmės kaip spaudos draudimo meto eilinis knygnešys ar daraktorius. Antra, išievių gyvenimas negalima lyginti su

Vilniaus universiteto rankraštyno salė

vardą išsivertę per lenkus, nepažengiami iki Tannenbergo, kurio vardu kautynės eina per pasaulio istoriją; prie Gruenwaldo buvo Jogaila su lenkų kariais, jie ir įjungė tą vietą į savo istoriją, o kautynės laimėjo su Vytautu lietuvių ir prie Tannenbergo. Nemokame dar naujai pažvelgti į Čičinską kuris, gindamas Lietuvos reikalus, pasakė prieš lenkus veto, ne visada mokame tinkamai dar įvertinti ne Kėdainių sutarties, kuri istorijoje prakeikė lenkai. Neįstengiame pažvelgti dar atvirai ir į naująją istoriją, t. y. XIX a. pradedant, kur tenka vertinti sukilimai, spaudos draudimas, vysk. M. Valančiaus ir kitų veikla.

Silpnai LE atstovaujamos dažnai Lietuvai priklausiasios bei į kurias reikiame teisių vietovės ir jų istorija. Tokių pasenusios medžiagos vietovių gausu tiek iš rytinės Lietuvos dalies, tiek iš mums priklausiasios istorinės Lietuvos, taip pat ir iš Prūsijos. Savu laiku buvo pastebėta, kad pamirštamos mūsų ir kitos vietovės, pvz., kaimai, dvarai... nesužymima, kur buvo įsteigtos mokyklos, pieninės. Priekaištas nėra eilinis, deja, nepriklausomoje Lietuvoje tebuvo išleista tik 1925 surašymo duomenų (1923) šios tos leidinių ir teapėmės tik jos dalį, o taip pat pilnas nemalonių klaidų. Vėlesnio leidinio nėra, ir mažiausias krašto istorijos nėra iš kur svetur susigriebti.

Dažnai prikišama, kad LE sudėję per menkus veikėjus, o kiti — neįdėjo vieno ar kito dar mažesnio, nes jis esąs būtinas ir

Lietuvių Enciklopedijos redaktorių Pranas Čepėnas

Minėtinas. Deja, šis priekaištas turi tikrai dvi įdomias puses. LE išsidėjo visus galimus suieškoti pagrindinius senosios Lietuvos veikėjus bei jos įvairius atstovus, išsidėjo galimus suieškoti sukilimų dalyvių, knygnešių, nors ir labai menkus draudžiamosios spaudos bendradarbius. Anuo metu jie buvo tikrai reikšmingi ir, jų negalima užmiršti. Jei sumažėjo dedamų skaičius iš nepriklausomos Lietuvos spaudos ar kitų darbininkų, — nieko ir nuostabaus nėra, nes daugelis jų tebuvo tik labai eiliniai, turėjo mažiau, palyginti, reikšmės kaip spaudos draudimo meto eilinis knygnešys ar daraktorius. Antra, išievių gyvenimas negalima lyginti su

nepr. Lietuvos dienomis, todėl išievių, ypač senosios kartos išievių, veikla, yra išskirtinės padėties ir daug kam atrodo maži, ne daug teprasilavinę atskiri išieviai tikrai savo veikla turėjo didelės ir nelygstamos reikšmės. Gaila, kad daugelio mes nebegalime surasti, apie juos tyli ši diena: jų dažnai draugijų archyvai išvažiavo su šiukslėmis, o jų vaikai ne nežino iš kur tėvas buvo kilęs... Su tokia nesekme dažnai susidurdavo a. a. A. Bendorius, ir taip daugelio JAV lietuvių veiklos niekas nebegalėjo sugriebti.

Tenka palyginti ir LE išorę su kitų tautų enciklopedijomis. Ne tik akiai patrauklios, bet ir labai gražiai leidžiamos yra kai kurių germaniškų kraštų tautinės ar bendrosios enciklopedijos. Visų jų puiki spauda ir puikios iliustracijos. Prie jų prisiglaudusi mūsų LE atrodo neaukščiau, gero kai nupešiotas pakeleivis, marga apdarėliu ir dažnai nelygia spauda. Palyginus mūsų su didžiąja Ispanijos, sovietine (rusų) ir dar kitomis, ji per puošni. Ji ne daug kuo kartais išsiskiria ir nuo amerikietiškių, nes serga ta pačia spaudos nerūpestingumo technika. Žinant amerikietiška

Socialinė krikščionybė

Mes labai atsiliktume, jeigu neturėtume naujausių reikišnių dvasinės kultūros pasaulyje. Apie tai mes daugiausia patiriame, besklaidydami leidinius naujų knygų lentynose. Vienas tokių yra Jurgen Moltmanno "Religion, Revolution and the Future" (Isleido Charles Scribner's Sons, New York, N. Y. 1969 m., 220 p., 5.95 dol.). Autorius stengiasi išžvelgti krikščionybės prasmę ir uždavinius naujųjų laikų fone.

Autorius išryškina socialinį krikščionybės pobūdį, tardamas: "Žmogus savęs neatranda šiame gyvenime pasilikdamas izoliuotas ir savąją sielą tik sau saugodamas. Savę jis atranda išsėdamas iš savęs ir pasidarydamas asmeniškai, visuomeniškai ir politiškai įsikūnijusiu". Šiame uždavinyje gilesnė religinė prasmė išsiblaškta, o, kaip autorius sako, "prisiklino viltis nėra tai koks 'opiumas', o jėga pasaulio gyvenime".

Autorius išryškina dabarties žmoguje, šių dienų krikščioniję pasimetimo: "Dabarties krizė palieka kai kuriuos gausius prie auksinės praeities ir stengtis ją išlaikyti. Kiti atsitraukia į nepolitinių tikėjimą, pasiliekančių tik jų širdyje. Dar kiti galvotrukčiais lekia akcijos veikimo kryptimi; jie net jungiasi su revoliucinėmis grupėmis ir tada nustebę savęs klausia, ar dar jie tebėra krikščionys ir kodėl".

Žmonijoje yra daug susikaldymo, ir krikščionybė čia įstengia tirpinti pertvaras: "Užvaros, kurias žmonės sustatė tarp vienas kito, kad išryškintų save ir nužemintų kitus, yra nuverčiamos krik-

spautuvių darbininkų neatšakingumą, tai LE ir amerikiečių spautuvėję spausdintieji tomai išėjo daugiau negu pakenčiami. Jei gražios anglų kalba knygos pardavinėjamos JAV ir šio krašto leidyklų, tai tenka pastebėti vieną, kad dauguma jų spausdinta Europoje, vokiečių technikos kraštuose. Tai būdingas reiškinys, kurį turėtų žinoti ir suprasti kai kurie LE spaudos kritikai. Priešu tenka pasakyti, kad prez. Kennedžio inauguracinis leidinis buvo spausdintas Olandijoje, nes Washingtonas nepasitikoje savomis spaustuvėmis. O jei kas matė reprezentacinis Amerikos spaustuvinių leidinių kaip Lithopinion, tai gali "pasidžiaugti", jog nuo 1966 metų viso labo 15 nr. turi tik 7 labai skirtingus formatus, kurie primena Lietuvoje "Keturių Vėjų" atvejį. Todėl galutinai ir LE daug kuo yra būdingas Amerikos spaudos vaikas, dėl lėšų stokos negalėjęs prašyti laiko. Vienintelė išeitis, buvo, — ją spausdinti Europoje, bet tada reikėjo ten išsiųsti ir vieną ar du redakcijos žmones, kurie būtų prižiūrėję jos baigtinį darbą. Taip galima vertinti LE baigtinį kelią ir kartu džiaugtis, kad jos leidimu mes būsimе praaugę tremties nedaliai ir gal patys save.

kščionybės, nes žmonės joje įtvirtinami naujame kelyje: jie yra 'laisvės vaikai'. Nuversdama visus barjerus — religinius, rasinius, intelektualinius, klasinius — krikščioniškoji bendruomenė irodo, kad ji yra Kristaus bendruo-

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSIŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val: kasdien nuo 10-12 val. ir 7-9 v. vak. šeštadieniais 10-1 val. Trečiad. uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. tel. WAlbrook 5-5076

Rezid. Tel. 239-4083

DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmą ligonius pagal susitarimą, jei neatliepia, skambinti 374-5012

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo Takų Chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-08 ir California
Val: kasdien nuo 6-8 val. vak. šeštadieniais 2-4 val. Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso tel. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val: pirm., ketv. 1-4, vakare 7-9, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

menė".

Pasidžiaugiant, kad autorius išryškina svarbų socialinį momentą krikščionybėje, reikia apgailestauti dėl visos eilės jo nubludijimų. Jam atrodo, kad Kristaus priskelimas istoriškai neįrodomas, nors jis turi teologiską priskelimo tikėjimą. Taip pat jam atrodo, jog neįmanoma įrodyti, kad Viešpats yra pasaulio pagrindas. Autoriui taip pat atrodo, kad marksizmas po Stalino laikų yra pasikeitęs ir jis net kelia mintį apie krikščionių bei komunistų bendradarbiavimą socialiniuose siekimuose. Argi Čeko slovakiškos užgrobinas autoriui neatvėrė akių? Argi autoriui ne-

žinoma, kokia prievarta viešpatuoja Sovietų Sąjungoje ir koks rafinuotas religijos persekiojimas. Rusijoje net vadovėliuose pradedama vėl garbinti Staliną. Gaila, kad autorius serga tokia, kai kurių liberalų apžibimo liga. J.Pr.

— Tu darbininkas: pririštą ir supančiotą vištą pagonai. (Vaškiečių patarlė).

— Kas daug šneka — mažai daro. (Alytiškių patarlė).

— Galva gera, tik ant prastų pečių uždėta. (Panevėžiškių patarlė).

Ofiso tel. HE 4-5758
DR. M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street

Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-9 v., šeštadieniais 10-1 p.p. Ligoniai priimami pagal susitarimą.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradi. ir penktadi. 10-4; šeštadi. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NEVURŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6152 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namu rezid. — Prospect 8-9081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštadi. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960

DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 West 71st Street

Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v. vak. nuo 9 iki 12 val. arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

Val: kasdien nuo 1-4 p.p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštadi. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštadi. tik susitarus.

Tel. — RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuviai gydytojas)

Val: pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. nuo 12-4 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vak. šeštadi. 12-2 val. p. p. trečiadi. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Iškylus trečiadienius
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7150 South Western Avenue
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiadi. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštadi. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telefon. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HElock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)

Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 6-4732

DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street

Valandos: pirmad., ketv. 6-8 val., antradi. ir penkt. 1-4 val. Valandos pagal susitarimą

Platinkite "Draugą".

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos

2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. šeštadi. 9 v. r. — 2 v. popiet.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149

Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".

Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
5159 South Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą
Trečiadieniais uždaryta

Telef. — 423-2660

DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue

Val. pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir šeštadi. 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290: ofiso ir rezidencijos

Pirmą ligonius tik pagal susitarimą — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostatos Chirurgija
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val: anrad. nuo 2-5 popiet, ketvirtadi. nuo 6-8 vakaro.

Ofiso tel. 776-2880; Rezid. 448-5545

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.

Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 5-4410
Rez. GROvehill 6-0617

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TELIFONAS 925-8396

Valandos: 2-8 v. v. penktadi. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. šeštadi. 1-4 v. vakaro. Sekmd. ir trečiadi. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223

Ofiso val: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštadi. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Pirmą ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 v. vak. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

Tel. PROspect 6-0400

DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue

Val: pirm., antradi., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadi. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150

DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

Val: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštadi. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road

Val: pirmad., antradi., penktadi. 1-4 ir 6-8 v. v. ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

Naujas rašytojo šauksmas prieš tironiją

Knygų lentynose pasirodė naujas Džilo veikalas "The Unperfect Society"

Vienas iš naujosios Jugoslavijos kūrėjų — rašytojas Milovan Djilas — buvo dešinioji Tito ranka, valstybės viceprezidentas ir daugelis jį laikė galinčiu tapti Tito įpėdiniu. Jis buvo tos pačios komunistinės ideologijos šalininkas. Tačiau jį, giliu demokratiškos isitikinimų žmogų, sukrėtė raudonųjų pareigūnų biurokratizmas, paties komunizmo prievarotos metodą, ir savo nusivylimą jis išsakė knygoje, kurios anglų kalbos vertime pasirodė pavadinimais "The New Class" ir "Conversation with Stalin".

Tos knygos jam atnešė devynių metų kančias raudonųjų kalėjimuose. Bet iš jų išėjęs, jis nenustojė kelti balso. Dabar pasirodė jo naujas veikalas: "The Unperfect Society" (išleido Harcourt, Brace and World, New York. 1969 m., 287 p., 5,00 dol.). Pasilikdamas su savo šeima toliau gyventi Jugoslavijoje, jis šiame veikle kiek lengviau kritikuoja komunistinę sistemą, tačiau gana atkakliai puola komunistų policinę valstybę, raudonųjų pareigūnų biurokratizmą ir pabrėžia, kad jis nesukuria tobulo visuomenės, iš čia ir knygos pavadinimas.

Komunizmo degeneracija

Šiame veikle Djilas pabrėžia, kad kuo ilgiau komunistinė sistema išsilaiko, tuo ji darosi blogesnė, nes tuo labiau jos pareigūnai tampa našta savo žmonėms. Anot Džilo: "Visi velniai, kuriuos komunistai mano panaikinę ateinančiame ir šiame tikrovės pasaulyje, sulindo į komunizmo sielą ir pasidarė jo dalimi... Komunistai taip visiškai paskendo godume išsilaikyti valdžioje, kad jų valdžia pasidarė absoliutus totalizmas, ir savo grumtynėse dėl valdžios jie pasirodė besą paprasti mirtingieji..." (p. 16).

Neatneš komunizmas gerovės ir tarptautiniame gyvenime. Djilas tvirtina: "Vieton pašalinti karus, kaip kitados komunistai manė esant galima, pranašauda mi savo pergalę, dabar didžiosios komunistų valstybės pavergė mažesnius komunistinius kraštus ir dabar žmonija turi pergyventi grėsmę konflikto tarp dviejų didžiųjų komunistinių jėgų: Sovietų Sąjungos ir Kinijos".

Suduzęs jo gyvenimo idealas

Savo paties, buvusio karo komunisto, kelia jis taip dabar aptaria: "Aš sudeginau savo jaunatvę ir pusę savo subrendimo metų, siekdamas idealo, kuris, po tiek daug vilčių, tiek daug pastangų ir kraujo, pasirodė esąs netikras ir neįgyvendinamas". Dabar jis prisipažįsta, kelią balsą prieš raudonąją tironiją, pakludamas savo sąžinės įtaigojimu. Apie Marksą jis taria: "Aš artinuosi prie jo kaip iki neseno laiko buvęs vienas jo mokinių, kuris dabar, paveiktas sunkių išmėginimų, iškentėtų savojo krašto, ir dėka savo paties patyrimo, suprato, kad Markso idėjos yra neįgyvendinamos" (p. 41).

Djilas primena, kaip Stalinas ir kiti dialektiniai "bosai" su savo tokiais patikėtiniais, kaip Lysenko, į Prokrusto lovą tempė gamtamokslį. Anot Džilo, komunizme "nuo pat Engelo laikų iki dabar bet koks bešališkas tyrinėjimas, net ir moklinėje srityje, yra suvaržytas; viskas yra pajungta dabarties praktiškoms reikloms partijos, ar tiksliau sakant partijos pareigūnų, esančių valdžioje". (p. 97).

Materializmo nuvainikavimas

Kritikuodamas marksizmo pagrindus, Djilas pabrėžia, jog netiesa, kad visuomenė ar atskiras žmogus, o ypač žmogaus mintis, pareina tik išimtinai nuo materialinių jėgų. Primindamas savo paties atvejį, Djilas tvirtina: "Kokios materialinės sąlygos ar prie-

JUOZAS PRUNSKIS

žastys privertė mane mesti iš patogių valdžios aukštumų į apleistos vienatvės ir kalėjimiško pažeminimo bedugnes?" (p. 137). Marksą jis kaltina ir dėl dabartinės desperatiškos padėties komunistinėse valstybėse: "Gyvenimo ironija dabar yra ta, kad ne tik komunizmas ėmė išsiskirti nuo Markso, bet kad, dėl Markso, komunizmo kontrolėje esančiai visuomenei dabar neįmanoma išsinarplioti iš to akligatvio ir iš tų absurdiškumų, į kuriuos yra įkritusi" (p. 143).

Jei gyvenimas eitu pagal Marksą, tai kodėl gi, klausia Djilas, tiek daug neįprastų ekonominių krizių komunistinėje sistemoje, kodėl tiek socialinių konfliktų ir beviltiškumo ir, pagaliau, tų pačių negerovių, dėl kurių buvo kaltinami "kapitalistiniai" kraštai??

Fanatiška tironija grumtynėse dėl valdžios

Pasmerkdamas komunistinę tironiją, Djilas primena, kad jau Lenino laikais ji virto grumtynėmis dėl valdžios, o po Lenino mirties komunistas pasidarė fanatiška tironija, kuri prarijo devynis dešimtadalius Lenino bendradarbių. Iš viso buvo likviduota apie septyni tūkstančiai komunistų partijos narių, kaip tai galima dabar matyti iš oficialių statistikų. "Gi eiliniai šio socialistinio krašto piliečiai krito tų grumtynių aukomis tokia milžiniška gausa, kad kaip kurie net tvirtina, jog jų buvo apie aštu-

Milovan Djilas

nis milijonus ir dabarties valdovai net nedrįsta duoti šios rūšies statistikos žinių..." (p. 151).

Privilegiuotas partijos biurokratų elitas

Pakartotinai smerkdamas privilegijuotą partijos biurokratų elitą, Djilas primena, kad ir užkariautieji žmonės bei kraštai yra verčiami duoti ideologinę savo duoklę užkariautojams — sovietinei oligarchijai. Dėl viso to Djilas skelbia, kad į šių dienų problemas nebegalima rasti atsakymo Lenino moksle. Marksizmas — Leninizmas yra nepraktiškas mūsų laikams (p. 155).

Djilas puola komunistinės kontrolės monopolį: "Šiandien komunizmas kenčia dėl tų pačių negerovių, kurias jis teisingai

skelbė esant kapitalizmo prakeiksmu; gilesnis tyrimas nuosavybės klausimų komunizmo sistemoje atskleidžia, kad politinė, partinė biurokratija sugriovė savo pačios pagrindinį idealą, laikydama tik savo rankose vadovavimo ir kontrolės monopolį..." (p. 168). Dėl to aš esu šalininkas sugriauti tas pasakas, kad komunizmo primatejama nuosavybės sistema yra absoliučiai ir besąlyginai sėkminga" (p. 169). Ir toliau jis statistikos duomenimis įrodo, kad kaip sunkiosios, taip lengvosios pramonės pažanga daug greitesnė JAV-se, Japonijoje, gi darbo našumas JAV-se šio šimtmečio pradžioje buvo keturis kartus didesnis, negu Rusijoje ir, anot Džilo, tas tarpas nemažėja, o greičiau didėja. Dėl to Djilas ryžtasi pakartoti rašytojo Simono de Beauvoir teigimą, kad "tik moralinė revoliucija, ne socialinė, ne politinė ar techninė gali žmogų vesti į tiesą, kurią jis yra praradęs" (p. 173).

Džilas iškėlė laisvojo ūkio pranašumą

Protestuodamas prieš dabartinę komunistinę tironiją, Djilas šaukia, kad toje sistemoje "vyriausybė pasidarė paskiros grupės nuosavybė, ir tai brangiausia nuosavybė, nes ji duoda visokios rūšies privilegijas" (p. 174). Bet kraštui tai žalinga. Anot Džilo, komunistinės "valstybės ūkis, susidedas iš monopolio ir dogmų užšaldytų formų, pasiekė taip žemą laipsnį savo vystymesi ir savo tarptautiniuose bei politiniuose santykiuose, kad ne tik toliau nebegali atsigauti, bet net negali lygintis su neįprastai konkurencija Vakarų ūkiu, aprūpinto modernesne technika ir daugiau elektroniniais įtaisais" (p. 188).

Komunizmo sistemą Djilas laiko artima pasenusiam feodalizmui, nes "visų pirma komunistinėje sistemoje aukščiausieji oligarchijos vadai skirto valstybines ir kartais ūkines pareigvieves savo partijos žmonėms lygiai taip, kaip karaliai ir baronai dalindavo dvarus savo ištikimiesiems ir nusipelnusiems vasalams; antra, kai feodalizme, taip ir komunizme su rinkų ir pramoninio ūkio vystymusi kyla parazitizmas" (p. 191).

Komunizmo ateitis

Kalbėdamas apie komunizmo ateitį, Djilas primena dvi raudonųjų "mirtinas klaidas": viena, vakariečių sistemoms nemirė taip, kaip komunistai pranašavo, o antra, nei vienas kraštas dabar nenorėtų gulditi galvos už komunistinių dogmų grožį. Djilas pranašauja ir šio raudonojo despotizmo žlugimą, kai tik žmonės bus pasirodę persiunti supratimu, kad tas despotizmas yra absurdiškas ir beprotiškas, nebepateisinąs savo tolimesnės egzistencijos. Komunizmas, anot Džilo, kaip ir kitoks despotizmas nesiderina su normaliais kasdieniais žmogaus troškimais. Komunizmo vienos gentkartės laikotarpį jos vadai iš revoliucionierių pasidarė despotais ir todėl jie tampa pačios tos sistemos duobkasiais (p. 200). Jugoslavija esanti pavyzdys komunizmo suirimo.

Prieš partijos oligarchiją ir monopolį

Djilas sakosi, jog likusį savo gyvenimą paskyręs kovai prieš komunistų partijos oligarchiją ir monopolį. Jis išitikinęs, kad demokratija yra tikrasis kelias iš komunizmo klaidingąjį kelią. "Jokios tiesos ar jokios siekimo negali pateisinti tautos pavergimo, žmogaus torturavimo ar žmogaus gyvybės naikinimo", skelbia Djilas protestą prieš komunistų veiksmus (p. 257). Jis džiaugiasi, kad toks Gandhi ir (Nukelta į 4 psl.)

D. Tarabildienė

Lino raiziny

Antrųjų Žirginėlių sulaukus

Nauja Birutės Pūkelevičiūtės dovana mažiesiems

Mūsųose pasitaiko kartais savotiškų kuriozų: žiūrėk, koks nors visai nereikšmingas reikaliukas spaudoje ir susibūrimuose išpučiamas iki milžiniškų dimensijų, o tikrai kūrybingas laimėjimas pasiekiamas tylomis, kietai dirbant ir nesigarsinant nei prieš, nei po. Šitaip yra atsitikę ir su antraisiais "Žirginėliais".

Prisimename prieš eilę metų vaikams išleistas pirmųjų "Žirginėlių" plokštelės pasisekimą: mažiesiems ji labai patikusi, o ir didiesiems buvo ko pasiklausyti, nes viskas joje buvo atlikta neatkirstinai.

Ir kai dabar ta pati, kietai ir darbščiai tikslu siekianti rašytoja, režisierė ir aktorė Birutė Pūkelevičiūtė atsisėdo prie antrųjų "Žirginėlių" kūrimo ir plokštelinio jo paruošimo, mažiausiai reikėjo bijoti darbo nepasisekimo.

Birutė Pūkelevičiūtė vėl sugėbėjo talkon sutelkti visą eilę aktorų, dainininkų, muzikų ir kitų specialistų, sugebėjo plokštelę išleisti laiku, kad šiemet mūsų mažieji ją gautų kaip niekuo kitu nepaminomą kalėdinę dovaną.

Antrieji "Žirginėliai" yra dar labiau Pūkelevičiūtės negu pirmieji, kadangi antruosiuose jų žodinė dalis yra grynai pačios rašytojos išgalvotos ir suviliuotos pasakos: Vasaros pasaka, Kalėdų dovana, Klementina ir Valentina ir Rimas pas Kestutį. Visų tų autorės pasakų eilavimas yra labai sklandus, išpintas įvairių poetinių priemonių puošmenomis, kurios vietomis gal šiek tiek net nustelbia mažajam klausytojui iš karto pagautiną veiksmą. Tačiau labiau poetiškos, net kiek vyresnės "dūšios" gal žavėsis kaip tik tuo poetišku subtilumu. Iš visų keturių pasakų, tur būt,

geriausiai techniškai įkūnyta ir autorei taikliausiai pasisekusi parašyti yra "Rimas pas Kestutį". Ji turi savyje ne vien tikai grožinę ir fantastinę pasakiškąją prasmę, bet net grynai pažintinę, tautinę, mokomąją, istorinę ir geografinę mintį, kuri čia visokeriopai apipavidalinta tokiu žodžių ir tokiomis priemonėmis, kad ana Rimuko kelionė į praeitį laiką ir į Kestučio bei Vytauto dienų Trakus, plokštelėje jos klausantis, tampa kone apčiuopiama realybe.

Plokštelėje Birutės Pūkelevičiūtės pasakas mūsų mažiesiems seka aktorai: Zita Kavalaitytė — Visockienė; pati Birutė Pūkelevičiūtė; Alfa Brinka, Algim. Dikinis, Vytautas Juodka ir Kazys Veselka. Dainos ir muzikinė palaida — Fausto Strolchos. Smuiku groja Alfonsas Paukštys. Garsų efektai — Felikso Daukaus. Tal-

kina: Diana Galdikaitė, Gaida Visockytė, Vytautas Bilutavičius, Antanas Ėringis, Audrius Gutis ir mono).

K. Priešpylis

● Vytauto Bagdanavičiaus veikalas "Kultūrinės gėmės pasakose" jau baigtas spausdinti "Draugo" spaustuvelyje. Tai yra keturių dalių tautosakinės-teologinės studijos antroji knyga, daugiau kaip 350 psl. apimties. Leidžia Lietuviškos knygos klubas.

● Albino Baranausko eilėraščių rinkinys "Pasaga ir vyšnios" atspausdintas "Draugo" spaustuvelyje. Rinkinys bus per 60 psl. Kaip žinome, jo autorius yra jau anksčiau mūsų literatūroje įsigijęs puikaus beletristo vardą, savo novelėmis ir romais laimėjęs "Draugo" ir "Aidų" premijas. Dabar išleina ir jo pirmasis poezijos pluoštas. Eilėraščių Alb. Baranauskas jau kurį laiką ne mažai skelbia mūsų periodinėje spaudoje. Ir šioji Baranausko poezija, labai į save atkreipusi dėmesį, dabar išleina vienoje knygoje.

● Varpininkų filisterių draugijos leidžiamo žurnalo "Varpas" 1969 m. Nr. 9 jau baigiamas įristi "Draugo" spaustuvelyje. Numeris daugiau kaip 220 psl. Šalia politinio pobūdžio straipsnių nemažai duodama ir kultūrinių temų.

Baltiškas surrealizmas

KAZYS BRADŪNAS

RAITELIŲ IR DAINOS BALADĖ

Trys raiteliai išnirio iš po žemių
Žolė suspigo, suurzgė giria —
Ir pasagų klaukus klapsėjimas nušėluvo
Banguoto ežero vandenimis...

O dainos vaikščioja, už rankų susikdė,
Piliakalnių daubom ir kauburiais,
Nešiodamos kaip rasą (o gal kaip asarą?) gyvybę —
Prisėskime, kol jos namo pareis...

Bet raiteliai visur pastoja kelią,
Žolė užsidega, ir nuplekša giria,
Tik pasagų klaukus klapsėjimas artėja,
Taškydamas padangėje žvaigždes...

Ir pabundu... Ir rodos — aš ne vienas —
O atsiliiepti kas iš nežinios...
Užuolaidą praskleidžia mėneslenon
Ranka išėjusios ir grįžusios dainos.

DUOTOJI VALANDA

Medžių kojos vėjų išdarkytos
Ir plaukai suveltį kaltūnu,
Kraujas teka upėm iš dainų —
Guli jos, kaip žmonės, nužudytos.

Perplėsto peizažo vakare
Ligi pat saulėleidžio ugninio
Driekiasi per veidą tau giria,
Kol sustoja prie akių šaltinio.

Požemy rūstus Perkūnas dunda...
Ko gi lauki, klausdamas: kada?
Jeigu kaltas ką esi tėvynel,
O ledėja jau akių šaltiniai,
Tai dabar duotoji valanda.

tauskas ir Chicagos Vyčių choro nariai. Režisūra Birutės Pūkelevičiūtės. Irašymo darbus atliko International Recording Co., Inc. Plokštelę spaudė — RCA Custom Records 1969 metais. Viršelį piešė Kazys Veselka. Spalvoto aplanko abi puses puošia komiški lyriški žiogu, voveraičių, paukščiukų ir šuniukų portretai, Kazio Veselkos nupiešti su elegancija ir profesiniu tikrumu. Manome, tačiau, kad viršeliui būtų nepakenkę, gal net padarę jį dar patrauklesnį, jei anie pasakų veikėjai būtų čia kiek didesni ir viršelio pagrindinė spalva nebūtų taip "žėlabna".

Plokštelę "Antruosius Žirginėlius" išleido Diemantė ir Saulius Grėbliūnai. Plokštelės kaina yra 5 doleriai, stereo (galima groti ir mono).

K. Priešpylis

● Vytauto Bagdanavičiaus veikalas "Kultūrinės gėmės pasakose" jau baigtas spausdinti "Draugo" spaustuvelyje. Tai yra keturių dalių tautosakinės-teologinės studijos antroji knyga, daugiau kaip 350 psl. apimties. Leidžia Lietuviškos knygos klubas.

● Albino Baranausko eilėraščių rinkinys "Pasaga ir vyšnios" atspausdintas "Draugo" spaustuvelyje. Rinkinys bus per 60 psl. Kaip žinome, jo autorius yra jau anksčiau mūsų literatūroje įsigijęs puikaus beletristo vardą, savo novelėmis ir romais laimėjęs "Draugo" ir "Aidų" premijas. Dabar išleina ir jo pirmasis poezijos pluoštas. Eilėraščių Alb. Baranauskas jau kurį laiką ne mažai skelbia mūsų periodinėje spaudoje. Ir šioji Baranausko poezija, labai į save atkreipusi dėmesį, dabar išleina vienoje knygoje.

● Varpininkų filisterių draugijos leidžiamo žurnalo "Varpas" 1969 m. Nr. 9 jau baigiamas įristi "Draugo" spaustuvelyje. Numeris daugiau kaip 220 psl. Šalia politinio pobūdžio straipsnių nemažai duodama ir kultūrinių temų.

Birutė Pūkelevičiūtė — antrųjų "Žirginėlių" kūrėja

Chicagos simfoninis orkestras

VYTAUTAS RADZIUS

Grynoji muzika yra simfoninė. JAV penki didieji orkestrai — New Yorko, Bostono, Chicagos, Philadelphia ir Clevelando — yra šio krašto geriausiai pasididžiavimą keliajantys orkestrai. Jų programos ir koncertai yra aukšto meninio lygio, kurio gali pasiekti ir kitų kraštų panašios institucijos. Bet ir jie turi daug rūpesčių, nes muzikai taip pat kovoja už savo būvį. Tiesiogiai yra palaikomi filantropų, gū muzikų unijos nuolat įstengia palai-kyti tą įtampą, kuri graso orkestrų egzistencijai. Vargas tame, jog bilietų kainos negali būti keliamos pagal kylančias pragyvenimo kainas. Orkestrų rekordavimų ir transliacijų pajamos nuolat pastebimai mažėja. Atlyginimai orkestrantams kasmet didėja ir orkestrų organizacijos bren-da vis į didesnius deficitus. Daugėja balsų, kad valdžios įstaigos bent dalimi pinigų padėtų sumažinti orkestrų išlaidas. Orkestrantai galvoja, kad jie yra vis dar nepakankamai atlyginami, o vadovybės nebegali patenkinti jų reikalavimų. Vadovybės nori turėti geriausių dirigentų ir solis-tus, bet už tai jiems tenka mo-kėti didelių honorarų, o dėl to orkestrantai ir kelia nerasn-ten kinimo balsus.

Šiame 79 sezone

Chicagos Simfonija veikia jau 79 metus. Ji yra viena stipriausių Chicagoje ir didelio prestižo JAV pasiekusi meno institucija. Iki šiol visuomenė orkestrui bu-vo dosni. Simfonijos orkestrantai yra labai stropiai atrenkami kon-kursiniu būdu iš visų kraštų. Jos dirigentai ieškomi visame pasaulyje. Jei ji būtų gavusi dirigen-tu von Karajan, su kuriuo vedė pasitarimus ir kurie iširo dėl jo nepaprastai didelio atlyginimo, i Chicago būtų atkreiptas viso pa-saulio dėmesys. Manoma, kad Karajan yra šiuo metu pasaulyje daugiausia atlyginamas diri-gentas. Labai gaila, kad nepavyko su juo Chicagoje susitarti. Šiaip, vidutiniškai orkestrantas čia gau-na apie 200 dol. savaitinio atly-ginimo. Įdomu, kad ir tarp Chi-cagos simfoninio orkestro unijos komiteto ir bendrojo komiteto ky-la vis nesutarimai. Kai buvo no-rėta padaryti "videotape" iš Ra-vinijos festivalio ir vėliau duoti per televiziją, tai orkestras pa-prašė, kad už 1:30 va. grojimo orkestrantui turi būti papildo-mai sumokėta dar 150 dol. prie-do, ką jis gauna už koncertavi-mą, nors laikas tas pats. Žino-ma, toks reikalavimas buvo at-mestas, rekordavimas neįvyko, o orkestrantai sakosi, jog jie nesą televizijos sponsorai ir negalį leis-tis būti išnaudojami.

Pavojus orkestrui

Chicagos Simfonijos organiza-cija, kuri turi ir nuosavas patal-pas, Orchestra Hall vadinamas, neseniai paskelbė aukų vau Chicagoje ir apylinkėse. Kai kurios prekybos kompanijos jau pažadė-jo savo pagalbą, pinigų tačiau dar daug reikia. Kasmet orkestras turi apie 700 tūkst. dol. deficito, nežinint bilietų išpardavimo ir sudėtų kasmetinių aukų. Tad ir gresia rimtas pavojus orkestro egzistencijai 1970-71 metų sezo-ne. Šis 79-sis sezonas vyks kaip buvo suplanuota. Jo atidarymas buvo rugšėjo 25 d., diriguojant italui Carlo Maria Giulini, kuris yra pagrindinis svečias dirigentas šiame sezone.

Savaime aišku, kad netekimas orkestro Chicagoje reikštų didelę kultūrinę žalą, tiesiog nuosmūki. Tad ir vadovybė ėmėsi visokių žy-gių, kaip išsaugoti tą meno insti-tuciją. Neseniai 250-čiai indus-trijos vadovų buvo išsiuntinėti specialūs prašymai, kuriais kreipiamasi į juos, prašant padėti iš-saugoti Chicagos Simfoniją.

Iki šiol Chicagos Simfonija lai-kėsi stipriai ir turėjo išteklį, bet ekonominio gyvenimo pasikeiti-

mai palietė ir jos iždą. Kad jos fondai neišsėktų, iki 1971 m. bir-želio Simfonija aukomis turi su-rinkti 4 milijonus dol. ir 10 mi-lijonų iki 1976 m. Čia su 2 mil. pažadu jau atėjo Fordo fondaci-ja, jei iki nustatyto laiko bus su-rinkti tie pirmieji 4 milijonai. Šiuo metu jau surinkta 2 mil. ir 750 tūkst. dol. Aukų vajams va-dovauja Hart Schaffner and Marx Co. prezidentas John D. Gray ir Continental banko egze-kutyvinis viceprezidentas John H. Perkins.

Naujasis Simfonijos dirigentas

Nuo šių metų rudens Chica-gos Simfonijos muzikos direkto-riumi yra Georg Solti. Kadangi jis užima tokį svarbų postą, duo-dame keletą žinių apie jį. Solti yra gimęs Budapeste, Vengrijoje. Jis, kaip ir daugelis muzikų, stu-dijavo pianiną, kompoziciją ir di-rigavimą pas žymiuosius vengrų kompozitorius Bartok, Dohnan-nyi ir Kodaly. Jo pirmasis debiutas buvo kaip pianisto, tačiau jis greitai tapo ir Budapesto operos dirigentu. 1937 m. maestro Tos-canini išsirikino jį, iš daugelio ki-tų, savo asistentu Salzburgo Festi-valio koncertams. Bendradar-biavimas su didžiuoju maestro ya-pažars daug įtakos i Solti muzi-kinį kelią bei jo vėlesnį stilių.

Prieš pat Antrojo pasaulinio karo pradžią Solti pasitraukė i Šveicariją kaip politinis pabėgė-lis. Čia jis vėl grįžo prie pianino praktikos ir net laimėjo 1942 m. Genevos konkurse pirmą vietą. Kai baigėsi karas, jis buvo ame-rikiečių karinės vadovybės pak-vestas diriguoti Muenchenė Be-ethoveno "Fidelio" operą. Pasi-

Solti. Jis yra aštuntasis šio meno vieneto dirigentas. Kai jis prieš praeitąsias Velykas Chicagoje di-rigavo Mahlerio antrąją simfoni-ją, publika spontaniškai sustojo ir labai ilgai plojo, kadangi to kūrinio atlikimas, kur reikalingas ir choras, buvo nepaprastai įspū-dingai atliktas. Tokių ovacijų čia rašas seniai nebuvo girdėjęs. Iš tikrųjų, tai buvo dirigento artis-to atlikimas. Ir tai jautėsi orkes-tre ir klausytojuose. Buvo kažkas elektrizuojančio, ką galima tik iš-gyventi, bet ne parašyti ar apsa-kyti. Žinovai teigia, kad tą kūrini nėra lengva diriguoti. Tada bu-vo ir du pučiamųjų orkestrėliai abiejuose salės šonuose. Ir visa tai buvo taip šauniai perteikta, jog, regėjosi, kad Prisiškėlimas yra jau čia pat. Tokia buvo puiki orkes-tro, solistų ir choro kontrolė Solti rankose. Solti pirmasis asisten-tas bus Carlo Maria Giulini, di-riguojaus Romoje, Milane ir kitur. Chicagos Simfonijos vadovybės ilgas rinkimas dirigento, atrodo, pateisins dėsina su kaupu.

Simfonijos choras

Rašant apie pačią Simfoniją, negalima praeiti negirdomis ir pro jos chorą. Choras buvo suor-ganizuotas 1957 m., kai to meto dirigentas Fritz Reiner paprašė Margaritą Hillis sudaryti pastovų profesinį chorą, kuris kartu su Chicagos Simfonija atliktų kai kuriuos koncertus. Tokie chorai JAV yra tik du. Jie apmokami iš Simfonijos iždo. Visi choristai ya-ra parenkami tik konkurso keliu kiekvienais metais. Daugiausia i jį patenka tik įvairūs muzikos mokytojai ar bestudijuoją muzi-ka, nes turi turėti gerą balsą, ne-

79th Season • September 25 through May

Guest Conductors Arturo Toscanini Rafael Frickbeck de Burgos Erich Leinsdorf Charles Mackerras Bruno Maderna Georg Semkov	Violinists Zino Francescatti Francis Galt Yehudi Menuhin György Pauk Isaac Stern Henry Szeryng	Pianists Garrigue Claudio Arrau Vladimir Ashkenazy Robert Casadesu Gustav Gullon Rudolf Firsiroti Bruno Gubler Byron Janis Anda Watts
---	---	---

Celists
Jacqueline du Pre
Pierre Fournier

Chicago Symphony Chorus
and renowned vocalists

Subscribe now. Orchestras from eight concert series. For programs and information, call 427-5562, or stop at Orchestra Hall Box Office, 220 South Michigan Avenue.

Chicagos simfoninio orkestro naujasis muzikinis vadovas ir dirigentas Georg Solti.

sekimas — didelis, tuoj tapo Ba-varišios Valstybinės operos direk-toriumi, kur išbuvo 6 metus. Tuo metu, kaip svečias, dirigavo vėl Salzburge, Vienoje, Berlyne, Pary-žiuje, Romoje ir Buenos Aires. 1952 m. tapo Frankfurto operos muzikiniu vadovu ir ten išbuvo iki tol, kol buvo pakviestas i Co-vent Garden operą Londone. Ten Solti pravedė daug naujų pastatymų, iš kurių pažymėtinas Wagnerio operų ciklas (Ring). Jo Verdi "Otello", "Falstaff" ir Britten "Billy Budd" operos su-silaukė Europos kritikų nuosta-biai gero įvertinimo. Solti yra vie-nintelis dirigentas, gavęs 4 kartus Prancūzijos Akademijos (France Academie du Disque) žymenis už atliktus "Das Rheingold", "Tris-tanas ir Izolda", "Salome" ir "Siegfried" operų įkrodavimus.

Chicagos Simfonija Solti jau yra dirigavęs kaip svečias diri-gentas 1954 m. Ravinijoje ir 1965 m. Orchestra Hall, susilaukda-mas kritikų pagyrimų. Taip pat jau yra dirigavęs visus žymiuosius pasaulio simfoninius orkes-trus. Jis reguliariai diriguoja Met-ropolitan operoje, o praityje yra 2 sezonus dirigavęs ir Chicagos Lyric operoje. Tad su tokiais di-deliu patyrimu ir pasauliniu gar-su yra Chicagos Simfonijos da-bartinis muzikinis vadovas Georg

abejotina klausą ir laisvai skai-tą gaidas. Iš viso chore yra pas-toviai 60 profesinių dainininkų, kiti gi samdomi tik paskiroms pro-goms. Choro vadovė M. Hillis JAV yra skaitoma dideliu autori-tetu chorinėje muzikoje. Ji šiuo metu kartu yra ir Northwestern universiteto choro direktorė. Savo profesiją pasirošė, baigdama

Foto V. MAZELIS

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.

Atdara nuo 6-tos valandos ryto iki 8-tos valandos vakaro.

"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

Chicago

Nuotrauka Algirdo Grigaičio

Indianos universitetą ir vėliau Vilniuje gimusi ir pokario metais Lenkijoje subrendusi lietuvaitė, Teresė Žilytė — Gara, šiuo me-tu pasauly jau garsėjanti daini-ninkė. Be to, koncertinėje formoj bus atlikta Beethoveno opera "Fi-delio" su sopranu Anja Silja. Di-rigentas Georg Solti. Tuos abu kūrinius vėta ir lietuviams išgirs-ti. Tas pats dirigentas diriguos ir Haydno "The Creation".

Baigiant šią apžvalgą, tebūna leista priminti, kad visų tų kon-certe soprano partiją atliks Lenkijoje subrendusi lietuvaitė, Teresė Žilytė — Gara, šiuo me-tu pasauly jau garsėjanti daini-ninkė. Be to, koncertinėje formoj bus atlikta Beethoveno opera "Fi-delio" su sopranu Anja Silja. Di-rigentas Georg Solti. Tuos abu kūrinius vėta ir lietuviams išgirs-ti. Tas pats dirigentas diriguos ir Haydno "The Creation".

koncerte soprano partiją atliks Lenkijoje subrendusi lietuvaitė, Teresė Žilytė — Gara, šiuo me-tu pasauly jau garsėjanti daini-ninkė. Be to, koncertinėje formoj bus atlikta Beethoveno opera "Fi-delio" su sopranu Anja Silja. Di-rigentas Georg Solti. Tuos abu kūrinius vėta ir lietuviams išgirs-ti. Tas pats dirigentas diriguos ir Haydno "The Creation".

Baigiant šią apžvalgą, tebūna leista priminti, kad visų tų kon-

certų programą galima gauti už-ėjus i Orchestra Hall, 220 S. Mi-chigan Ave. Koncertai vyksta ket-virtadienių ir šeštadienių vaka-rais ir penktadienių popiečiais. Dauguma bilietų parduodama se-rijomis iš anksto nuolatiniams klausytojams. Aukotojai, kaip ir visur, turi kai kurių privilegijų: tai priklauso nuo paaukotos su-mos dydžio. Paskutinis šio sezono

Chicagos Simfonijos koncertas gi-bus 1970 m. gegužės mėn. 15 d.

Dar vienas Chardino žodis

Prancūzų jėzuitų mokslininkas de Chardin pasidarė labai popu-liarus ir mokslo, ir mąstancios publikos sluoksniuose. Ne visi su jo mokslo sutinka, bet nepaprastai daugelis jo filosofija domisi. Nuolat pasirodo naujų veika-lų. Jų tarpe šiame išėjo iš spau-dos ir "Building the Earth and the Psychological Conditions of Human Unification" išleido A-von, New York. 1969 m. 116 p. 125 dol.). Įdomi knygos įžanga, kur pažymima, kad 12-kos Char-dino parašytų knygų tiražas pa-salyje prašoko milijoną egzem-pliorių, kas yra nemaža retenybė filosofiniams veikalams. Įvai-riose pasaulio šalyse yra susida-rusios organizacijos gilintis i Chardino mokslą.

Gyvas būdamas, Chardin tu-rėjo daug sunkumų. Jo mokslas įtakingų asmenų buvo atstumtas. Jo laidotuvsė buvo 10 žmonių. Tik paplitus išspausdintiems

veikalams, jis vėl pasidarė gyvas mokslo pasaulyje. Šioje knygoje duodama keletas jo trumpų kūrinių apie žmonijos likimą, žemės dvasią, žmogaus energiją, apie

pažangą, bendras tikėjimo tiesas, apie psichologines žmonijos ap-jungimo sąlygas. Jis čia skelbia, kad mokslas yra kelias i Dievo atradimą. Lyg pramatydamos naujus prievartos veiksmus, jis perspėja: "Mums reikalinga ne brutali jėga, o meilė, ir dėl to, pradžiai reikalingas pripažinimas transcendencijos, kuri visuotinė meilė daro galimu".

Pabaigoje, ilgas sąrašas Char-dino veikalų ir knygų apie jį.

J. Pr.

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET. Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais nuo 12 iki 5 v. v.

Chicago Savings and Loan Association

5 1/4% Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūks-tantinėmis. Mažiausia turi būti \$5000. Pelnas mokamas kas trys mėnesiai.

4 3/4% Ant visų knygelių sąskaitų
NUOSIMCIAI PRISKAITOMI KAS DIENĄ, ĮSMOKAMI KAS TRYS MĖNESIAI

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organization meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our special money order checks
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park' lots
- * Save-by-Mail Kit
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.
John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board
6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575
HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

BERMONTIADA LIETUVOJE

KAZYS ALISAUSKAS

(Tėsinys iš praėjusio šėstad.)
Lapkričio 18 d. fronto vadas pulk. ltn. K. Ladiga sušaukė i Baisogala daly vadus, kuriems įsakė pulti bermontininkus.

Pagrindinis uždavinys — išvyti bermontininkus iš Lietuvos. Uždaviniai dalimis:

a) 2 pėst. pulkui — užimti Radviliškį ir Šiaulius.
b) 4 pėst. pulkui — užimti Meškuičius.

c) 5 pėst. pulkui (Vilniaus bn.) — užimti Padubysį ir užkirsti pasitraukimo keliu iš Šiaulių i Tauragę.

d) 7 pėst. pulkui (Kauno bn.) — užimti Tauragę.

e) Pasvalio komendantūros rinktinei — užimti Joniškį (Isakymas vėliau raštu buvo pasiustas).

f) 1 pėst. pulkas — atsargoje, Baisogalos apylinkėse.

Puolimą pradėti lapkričio 21 d. 3 val. ryto. Šauliams ir partizanams — trukdyti susisiekimą ir susižinojimą prieš užnugaryje.

Sunkiausias uždavinys teko 2 pėst. pulkui. Pulko vadas plk. V. Grigaliūnas — Glovackis, manė, kad jam lengvai pavyks paimti Radviliškį, tad įsakė: 1-am batalionui pulti ir paimti Radviliškį, 2-am ir 3-čiam batalionams įsakė pulti ir užimti Šiaulius.

Puolimą pradėjo, kaip kad buvo įsakyta, lapkričio 21 d. 3 val. ryto. Naktis buvo rami, truputį šalveno. Visi trys batalionai pajudėjo prieš link jiems pulko vado įsakytai žygiuoti ir pulti kelias. Apie 4 val. pasiekė oras, iš vakarų papūtė šaltas vėjas ir pradėjo snigti. Kadangi pulkui, ir bendrai visiems lietuviams, teko žygiuoti iš rytų i vakarus, tad eiti teko prieš vėją. Sniegas dribo i akis. Matomumas buvo visai mažas. Nežiūrint to, pulkas žygiavo sparčiai, puolė stipriai ir drąsiai.

1-as batalionas, kuriam buvo pavesta paimti Radviliškį, apie 4 val. priėjo prie Radviliškio miestelio. I ir 3 kuopos buvo įsiveržę i miestelį, tačiau tuo laiku pradėjo snigti. Bermontininkai buvo jau sukile, prasidejo aršios kautynės. Priešo jėgos buvo didesnės, tad privertė 1-mą ir 3-čią kuopas iš Radviliškio pasitraukti. Pasitraukusios dar kartą puolė Radviliškį, bet ir vėl nepasisekė. Snigti nustojo tik apie 9 valandą. Bermontininkai tada užėmė pozicijas prie pat miesto — kapinynas ir vėjo malūnas su mūro pamatais — iš kur nuolat šaudė i mūsų dalinius stipria kulkosvaidžių ir minosvaidžių ugnimi.

Puolęs Radviliškį batalionas pasitraukė, patyręs kautynėse gana nemažų nuostolių: žuvo 2 karininkai (S. Oželis ir J. Urbakonis). 14 kareivių ir apie 30 sužeista. Sužeistas buvo bataliono vadas mjr. J. Motiejūnas — Valiūčius, 1 kuopos vadas kapitonas St. Puzinas ir 1 pulk. kuopos vadas ltn. K. Matulaitis. Batalione viso buvo 8 karininkai, tad liko tik 3. Pulko vadas turėjo mažą rezervą, tik mokomąją kuopą.

2-as ir 3-čias batalionai jiems nurodytais keliais apėjo Radviliškį ir nužygiavo Šiaulių link. Te-

lefono ryšio su jais pulko vadas neturėjo. Apie 8-9 valandą 3-čias batalionas susitiko su bermontininkais prie Aleksandrijos dvaro ir Lepšių kaimo. Girdėdamas stiprų šaudymą prie Radviliškio, 3-čias batalionas sustojo. Tą pat padarė ir 2-as batalionas. Laukė, kol paaškęs, kas ten darosi prie Radviliškio. Pasiusta raiti žvalgai su pranešimu pulko vadui.

Vidudienį lapkričio 21 d. 2-o pėst. pulko vadas pranešė fronto vadui i Baisogalą, kad Radviliškio paimti nepavyko. Fronto vadas tuoj įsakė 1 pėst. pulkui paimti Radviliškį. 1 pėst. pulkas tą pat dieną pavakariop atvyko i Ilguočių ir Karčiamos kaimus, kuriuose sustojo. Vadai susirinko Karčiamos kaime, pas 2 pėst. pulko vadą plk. V. Grigaliūną-Glovackį.

Čia susitiko 1 pėst. pulko va-

Lietuviai puola bermontininkus ties Radviliškio. (Dail. Jenerio paveikslas, nepriklausomybės metais kabojęs Karo muziejuje, Kaune).

das plk. ltn. Skorupskis, mjr. P. Genys, mjr. V. Saudris ir kapitonas M. Pečiulionis. Buvo nuspresta lapkričio 22 d. 7 val. ryto pakartoti Radviliškio puolimą. Tačiau ir šį kartą puolimas nepavyko. Buvo didelis rūkas — migla, artilerija negalėjo tinkamai remti puolančių pėstininkų. Priešas stipriai veikė ugnimi iš vėjo malūno ir kapinyno. Vidudienį buvo pakartotas puolimas. Perkūno diedukas (taip buvo pramintas, kaip anksčiau minėjau, kpt. M. Pečiulionis, 4-tos baterijos vadas, dėl savo drąsos ir taiklaus šaudymo) savo baterijos ugnimi sudaužė prieš ugniavietes vėjo malūne ir prie kapinyno. Kelias pėstininkams tapo laisvas. Garsiai šaukdami "valio" 1 pėst. pulko kariai puolė ir užėmė Radviliškį. Bermontininkams teko bėgti Šiaulių link.

Pavakareje lapkričio 22 d., jau užėmus Radviliškį ir jo geležinkelio stotį šarvuotu traukiniu atvyko santarvininkų karo misijos vadovas generolas H. Niesselis ir pareikalavo sustabdyti kautynes, pasitraukti i senąsias pozicijas. Reikalavimas buvo paremtas grasinimais. Fronto vadas plk. ltn. K. Ladiga sutiko sustabdyti kautynes, jeigu bermontininkai pasitrauks iš Lietuvos ir pasitraukdami neplėšikau. Gen. H. Niesselis pažadėjo, kad pasitrauks per 6 dienas.

Tuo laiku 4 pėst. pulkas iš Rozalimo apylinkės Dervelių kaimo turėjo pulti ir užimti Meškuičius. Dalis pulko, 2 kuopos, buvo Panevėžyje, jos turėjo paskubomis vykti i Rozalimą. Atvyko pavargusios. Tad pulkas puolimą pradėjo truputį pavėla-

vęs. Puolė dviem voromis. Vienai vorai vadovavo kapitonas Andrašūnas, o antrajai — kpt. Vidugiris. Vidudienį lapkričio 21 d. kpt. Andrašūno vora užėmė Gibaičių kaimą, Kryžių kalną ir sustojo. Tuo laiku kpt. Vidugirio vora turėjo užimti Meškuičius, tačiau susivėlino, nes voros vyrai buvo labai pavargę. Kpt. Andrašūno vora smarkiai puolė bermontininkai, atvykę iš Šiaulių ir Joniškio. Tačiau vora išsilaikė savo pozicijose.

Lapkričio 22 d. nuo pat ryto bermontininkai nuolat čia puldinėjo, norėdami nustumti 4 pėst. pulką i rytus nuo jiems svarbaus susisiekimo kelio. Šiuo keliu vyko bermontininkų tiekimas ir pasitraukimas iš Mintaujos ir Joniškio. Tačiau nepasisekė bermontininkams lietuvių pajudinti iš vietos, bet taipogi nepasisekė ir

riejo pasilikęs, mirė 1935 metais. Pavyko P. Bermondtui tą dieną prie Meškuičių pasprukti tik todėl, kad kpt. Vidugirio vora buvo labai pavargusi ir mūsų 3-čios baterijos artilerijos būrys nesugebėjo pilnai pasireikšti — buvo rūkas — migla.

Lapkričio 22 d. pavakare 4-tas pėst. pulkas gavo įsakymą pasitraukti. Pasitraukimas vyko be kliūčių.

5 pėst. pulkas (Vilniaus bn) turėjo uždavinį užimti Padubysį. Susitelkę Paltynuose (kaimas Šiaulėnų vls.), žygi pradėjo dviem voromis. Pakelėje išblaskė prieš sargybas ir užtvartas, kurių buvo daug prie geležinkelio linijos Silėnai — Tytuvėnai. Lapkričio 22 d. vidudienį pulkas užėmė Padubysį (Bazilionys) ir Pašausę. Pavakareje gavo įsakymą pasitraukti. Pasitraukė be kliūčių. Pulkas didelių kautynių neturėjo, bet pavargo, nes žygiavo labai blogais keliais, be didesnio poilsio.

7 pėst. pulkas (Kauno bn), be didesnių susirėmimų su priešų, užėmė Tauragę. Tačiau tuoj gen. H. Niesselis pareikalavo pasitraukti iš Tauragės. Pulkas pasitraukė Jurbarko link.

Pasvalio komendantūros rinktinės baras nuolat buvo aktyvus. Šiame fronto ruože bermontininkai nepaisė Šiaulių sutartyje nustatytos demarkacijos linijos. Dar prieš gaunant fronto vado įsakymą, kpt. J. Vėgelis užėmė Saločius ir Vaškus. Lapkričio 20 d. po ataklaus susirėmimo su bermontininkais užėmė Ziemeį.

Lapkričio 23 d. užėmė Kriukus. Lapkričio 24 d. gavo įsakymą sustabdyti karo veiksmus. Lapkričio 27 d., bermontininkams pasitraukus, užėmė Joniškį.

Šauliai partizanai mūsų kariuomenės puolimo meti suaktyvino taipgi savąją veiklą. Puldinėjo bermontininkus ir gadino jų susižinojimo priemones. Bermontininkams pasitraukus, jie saugojo valstybinį turtą ir palaikė tvarką gyventojų tarpe, kol neatvyko kariuomenė ir susiorganizavo vietos savivaldybės bei milicija.

Šiauliuose buvo dideli bermontininkų šaudmenų sandėliai. Vienus jų pasitraukdami bermontininkai išsprogdino, kitus pavyko mūsų partizanams išsaugoti, slapta nukerpant sprogdimui padėtus laidus.

Nepavykus avantiūrai, P. Ber-

mondas savo kariuomenę perdavė vokiečių generolui W. Eberhardtui, kuris pasižadėjo pasitraukti iš Lietuvos. Šiuo kartu pažadai buvo vykdomi. 1919 m. gruodžio 15 d. bermontininkų Lietuvoje jau nebebuvo — jie pasitraukė i Vokietiją.

Lietuvos kariuomenė sekė pasakui besitraukiančius bermontininkus per visą Žemaitiją, kur visur buvo su džiaugsmu sutinkama.

Džiaugėsi žemaičiai, džiaugėsi aukštaičiai ir visa Lietuva. Tad 1919 metų laikotarpyje Lietuva atsikratė dviejų aršių priešų: rusų bolševikų ir bermontininkų. Kova su jais buvo labai sunki ir varginanti, nes mums trūko svarbiausia materialinių išteklių: ginklų, rūbų, apavo, maisto ir kitų reikmenų. Tačiau laimėjome, nes buvome vieningi ir kantrūs. Laimėsimė ir dar kartą, jei tik būsimė kantrūs ir vieningi.

Pastaba. Ciklą straipsnių apie lietuvių kovas su rusais bolševikais ir bermontininkais šiais anų kovų jubiliejiniiais metais rašyti "Drauge" baigiau. Juose buvo tik trumpai bei detalių ir populiariai paliesti kai kurie laisvės kovų epizodai. Išsamesnis jų aprašymas (su braižiniais, iliustracijomis, ir nurodymais i šaltinius iš kur žinios paimtos) bus knygoje "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės", kurią redagavo Pr. Cepėnas. Knyga išeis 1970 m.

Tad, mielas skaitytojai, ko čia pasigėdai, gal ten galėsi surasti. Prašau palaukti ir turėti kantrybės.

• Vilniaus televizijoje, lapkričio 16 d. buvo minimas Lietuvos teatro kūrėjas Juozas Vaičius, savo metu kurį laiką gyvenęs ir Amerikoje. Minėjimo programoje dalyvavo Lietuvos scenos veteranai: Antanina Vaičiūnaitė-Kubertavičienė, Tefa Vaičiūnienė ir Juozas Stanulis.

Atimtas po Radviliškio kautynių iš bermontininkų karo grobis, pakrautas i traukinį tolimesniai transportui.

tvaną akademikai skautai kasmet įlieja bent kelis tikrai gavinančius lašus. Jie vis mums dovanuoja švenčių progą naujai užsakyti ir mūsų dailininkų sukurtas kalėdines atvirutes. Visada jos būna nupieštos ir išleistos taip, kad pačiam malonu i rankas paimti, pasigrožėti ir savo bičiulį jomis pasveikinti.

Šiemet išleista šešių rūšių dvylikos atviručių komplektas. Skoningos, spalvotos atvirutės pieštos šių mūsų dailininkų: B. Bulotaitės, Z. Sodeikienės ir B. Trumpauskaitės. Ypač elegantiška ir graškia linija pasižymi B. Bulotaitės piešiniai, Pažaislio vienuolyno ir Šv. Onos bažnyčios Vilniuje motyvus paverę tikra kalėdine pasaka. Dvylikos tokių atviručių komplektas kainuoja 1.50 dol. Galima kreiptis i i leidėją: Dr. Vydūnas Foundation, 3425 W. 73rd St., Chicago, Ill. 60629.

EXPERT BODY WORK

COLLISION EXPERTS
A. & J. STANEVICIUS
PROGRESS-PAŽANGA
 Motoro, Karoserijos (Body), Sparnų (Fender) Pilnas Pataisymas
 Platiname — Ištepame — Dažyme
2637 W. 47th St., Tel. LA 3-9663
Chicago, Illinois 60632

HIGH RATES
 CURRENT RATE
4.75%
 PER ANNUM ON REGULAR SAVINGS

5.25%
 PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS \$1,000 MIN.

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
 4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

imported
CARMEL
WINES
 From the Land of the Bible
 To Grace Your Table

SINCE 1892
THE MOST PRIZED IMPORTED WINES, BRANDIES, LIQUEURS AND CHAMPAGNES.
VODKA AND GIN
TABLE WINES, DESSERT WINES
VERMOUTHS, CHAMPAGNES
BRANDIES, WISNIK
SLIVOVITZ
NON-ALCOHOLIC GRAPE JUICE

PORTUGUESE ROSE WINE
GINJAL (Crock)

These products are available at your neighborhood liquor store.

1970 PLYMOUTH-BARRACUDA

VISIŠKAI NAUJI "6" ir "8"
BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT-BARRACUDA, ROAD RUNNER
G T X, FURY — DUSTER
4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

Sumuštiems bermontininkams traukiantis iš Lietuvos, mūsų kariuomenės antros brigados štabas, pasirengęs ižengti i Šiaulius.

EARN
5 1/4%
ON
\$10000

PER ANNUM
INTEREST COMPOUNDED DAILY

Standard Federal pays 5 1/4% interest per annum on savings certificates of \$1,000.00 or more. Issued for 6 months.
 A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum (\$50.00 minimum) is also available. Regular passbook savings earn 4 1/4% per annum. Interest is compounded daily, paid quarterly.
 Savings in by the 10th earn from the 1st.

STANDARD FEDERAL
 Savings and Loan Association of Chicago
 Assets over \$141,000,000.00 • Reserves and Surplus over \$12,000,000.00 (more than twice the legal requirements)
 Federal Charter • Federal Supervision
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • VI 7-1140
 HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M.-5 P.M. • Tues., Fri. 9 A.M.-4 P.M. • Sat. 9 A.M.-12 Noon • Wed.-No Business Transacted

Nauji leidiniai

• **AIDAI**, 1969 m. spalio mėn. Nr. 8. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Administruoja T. Benvenutas Ramanauskas, O.F. M. 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N.Y. 11221. Leidžia lietuviai pranciškonai. Metinė prenumerata 10 dol.

Paties redaktoriaus rašytas naujo numerio vedamasis liečia šį savaitgalį Chicagoje vyksiantį, tokios rūšies čia mūsųose pirmąjį, lietuvių mokslininkų suvažiavimą, pavadintą "Mokslo ir kūrybos simpoziumu". Daugeliu atžvilgių redaktorius tokį suvažiavimą vertina teigiamai, be kita ko, sakydamas: "Pasikeitimui atitinkamų mokslo šakų žiniomis pakankamai yra įvairių kongresų, konferencijų, simpoziumų, kuriuos rengia amerikiečių ar kanadiečių mokslo įstaigos bei organizacijos. Šiuo atžvilgiu mūsų būsimasis simpoziumas nesiims konkuruoti jau vien dėl to, kad jis bus tokio bendro pobūdžio (nespecializuotas). Bet neabejojamai aktualu, kad mūsų mokslo žmonės kiek galint plačiau susipažintų ir užmegztų glaudesnius ryšius kaip lietuviai mokslininkai. Šiuo atžvilgiu Chicagoj šaukiamasis mūsų mokslininkų suvažiavimas yra nepakeičiamas ir išaugęs iš gyvo reikalo".

Antanas Maceina šį kartą pradeda žurnale spausdinti tęsinius duodamą straipsnį "Ateizmas ir komunizmas". Zenonas Ivinskis baigia kiek ilgesnį savo raštą "Lietuvos ir Sovietų Sąjungos santykių dvidešimtmetis (1919-1939)".

Neseniai Lietuvoje miręs pasakutinis Nepriklausomybės akto signataras ir antrasis nepriklausomos Lietuvos prezidentas Aleksandras Stulginskis akcentuojamas puslapiu jo prisiminimu, kuriame redakcijos itin taikliai apibūdinamas velionio charakteris: "Savo būdu jis simbolizavo mūsų istoriškai susiklosčiusių tautinių charakteri. Paprastas ir kuklus, ne kalbu, o darbo žmogus. Drauge patvarkus ir atsparus, žemaitiškai kietas. Zėmdirbio paprastumas jame buvo susilydęs su didvyrišku nepalenkiamumu. Ateities kartoms jis liks pavyzdžiu tos tautinės atsparos, kuri yra laisvės viltis."

Istorikas Juozas Jakštas, teigiamai recenzuojamas okupuotoje Lietuvoje Mečislovo Jučo išleista knyga "Lietuvos metraščiai", išdomiai pakalba ir apamai apie anuos istorinius Lietuvos metraščius. Antanas Paškus stabtelėja prie Sigmundo Freud, duodamas straipsnį "Psichoanalizė ir jos kūrėjas". Taipgi skelbiama pora puslapių labai spalvingu Lenkijoje mirusios kompozitorės Gražinos Bacevičiūtės atsiminimų ir puslapis naujų Vlado Šlaito eilėraščių.

Apžvalginėje žurnalo dalyje vertingiausias yra paties redaktoriaus Juozo Girniaus nekrologinis straipsnis, prisimenant neseniai mirusį Lietuvos Enciklopedijos geografijos skyriaus redaktorių Antaną Bendorį. Straipsnis labai tiksliai įvertina Antano Bendoriaus mokslinį įnašą, duoda be galo įdomių velionio laiškų ištraukų. K.G. Aitis gana krikščioniškai rašo apie buvusį Amerikos Lietuvių kongresą Detroito, Viktoras Gidžiūnas, O.F. M. kalba apie šv. Pranciškaus aktualumą šiems laikams, o kalbininkas L. Dambriūnas dar pasisako dėl "tikėti" vartojimo.

Naujų knygų skyriuje Ramunė Stanelytė recenzuoja Jono Aisčio apybraižinių svarstymų knygą "Milfordo gatvės elegijos". Knyga aptariama kone šimtu procentų neigiamai. Mat, Stanelytė pasiūlo Aistį vertinti daugiau kaip istoriką ir poeto-rašytoją laisvai ir asmeniškai aplinkos interpretacijai taikyti kone istorinio veikalo kriterijus. Gi aistiškųjų savo dienų raidos asmeniškųjų interpretacijų rašė ir rašo ne vien tik mūsų šaliai. Ir anų raštų vertė lieka ne kaip istori-

jos veikalu, bet kaip to ar kito rašytojo literatūrinio braižo ir asmeniškios nuomonės pėdsakai. Sakysim, niekas gi netaiko šiandien Fr R. Chateaubriand'o "Pomirtinių memuarų" kokių nors istorijos traktatu. Jų vertė ne istoriškumas, bet šatobrianiškumas. Kodėl gi tad Stanelytė užsimoko Aistį pasverti labiau istorijos mokslo svaisčiais? Šitaip darant, galima juk priėti visokių kuriozų. Sakysim, išsirenkam iš Alfonso Nykos-Niliūno "Pradarimo simfonijų" knygos religinių temų ir religinių terminų turinčius eilėraščius, pasveriam juos grynai teologinių traktatų kriterijais ir paskui trenkiam išvadą, kad knyga yra prasta.

"Milfordo gatvės elegijų" knygą Aistis parašė ir išleido savo vardu. Jos puslapiuos savo teigimus ir prielaidas (ar mes jas priimsim ar atmesim) poetas pateikia, visur tardamas: aš taip manau, aš taip sakau, nesvarbu, kad jis besikreiptų. Stanelytė šitai jau laiko dideliu nekuklumu. Net recenzija ji baigia šitokių sakinių: "Perskačius knygą, samonėje nejučiomis išsiskiria abejonė: ar kuklumas iš viso dar tebėra dorybė?" Bet argi Aistis nusižengė kuklumui, jei rašė nesislėpdamas po mergaitišku sijonu, kaip slapyvardininkas Stanelytė? Šito akivaizdoje tad ir norėtusi taipgi kluslėti: ar drąsumas iš viso dar tebėra dorybė?

• **GAUDEAMUS**, 1969 m. lapkričio mėn. Nr. 5. Redaguoja Vytautas Kliukys, 1543 Holmden Road, South Euclid, Ohio 44121. Administruoja Elenutė Razgaitytė, 1276 Eastwood Ave. Mayfield Hts., Ohio 44124.

"Gaudeamus" yra studentų ateitininkų lafedižmas studentiškos nuotalkos ir krikščioniškos dvasios žurnalas. Jau ne kartą jo naujais numeriais čia vis tekdavo pasidžiaugti. Nemažiau, o gal net dar daugiau, reikia džiaugtis, žvelgiant ir į šių metų penktąjį sąsiuvinį. Redaktoriaus išradininkas, formuojant turinį ir estetiškai tvarkant puslapiuose žodį, pėšinius bei nuotraukas, yra pasigėrėtinas. Pasaulėžiūrinis akcentas yra Vytauto Radzivano straipsnis "Relingio jaunimo įtaka". Šį kartą ypač reikšiami jaunieji poetai, kurių visų posmai jau verti dėmesio. Ypač žurnalistinis išradininkas regimas vasaros studentų ateitininkų stovyklai skirtuose puslapiuose, kuriuose neatkristinis tekstas, pindamasis su nuotraukomis, sukuria ištisą minčių ir vaizdų simfoniją. O Giedrės Žumbakienės ir Teresės Idzelytės prasmingos ir reikiamos vietos padėtos vinjetės yra puiki žurnalo puošmena. "Gaudeamus" tikrai liudija šiandieninį viltigą ir kūrybingą ateitininkiškosios mūsų studentijos galumą.

• **LITUANUS**, 1969 Vol. 15, No. 1. The Lithuanian Quarterly. General Editor: Antanas Klimas, University of Rochester; Kęstutis Skrupskelis, University of S. Carolina, Columbia S.C. Žurnalas išleidžiamas keturis kartus metuose. Prenumerata: 5 dol. metams. Redakcijos ir administracijos adresas: Litanus, P.O. Box 9318, Chicago, Illinois 60690.

Numerio pradžioje duodama dviejų žinomųjų Putino eilėraščių vertimai į anglų kalbą: "Vivos plango" ir "Mortuos voco". Toliau eina Vytauto Vardžio straipsnis (ištrauka iš knygos) "The Partisan Movement in Post war Lithuania". Partizaninę, šio numerio pagrindinę spalvą papildė dar ištrauka iš Jurgio Jankaus premijotosios dramos "Pėlio asmenimis" (On the Blade of A Knife). Apie dail. Adomą Varną rašo Saulė Jautokaitė. Gaila tik, kad straipsnio iliustracijai atrinkti mažiau reprezentaciniai dailininko darbai, o ir jų klišė puslapiuos atspausdintos labai prastai. Prof. Charles Angoff rašo apie Aloyzą Ba-

Stašys Pilka, Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus Teatro ir dramos skyriaus kuratorius, vienas poezijos reitalių mūsųose pradinių pokario Europoje ir šiaurės Atlanto.

rona ir duodama jo romano "Trečioji moteris" ištrauka. Gana atkristina suminėta ir išleistas kolektyvinis veiklas "Lithuania 700 Years".

"Litanus" šiaip ar taip atlieka lietuviškajam reikalui angliškai kalbančius atlieka didelę misiją. Žinoma, vienas ar kitas žurnalo numeris kartais pasirodys ir mažiau kuria nors prasme vykęs, ypač kai redaktoriai gyvena atokiau nuo viso techniškojo žurnalo paruošimo vietos. Iš tokių pasitaikančių klaidų reikia mokytis ir jų daugiau nedaryti, kad nesumenkintume lig šiol buvusio gana neblogio jo puslapių lygio. O toks pavojus jau pastebimas ir čia aptariamame "Litanus" numeryje: korektūros klaidų aiš-

— Norint pamilti skurdą, reikia būti turtingam.
— Turtas — tai daugelio santuokos vieno rankose.
— Degtinė į trobą — protas laužian. (Lietuviška patarlė).

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. Lafayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% **4 3/4%**

Mokamas už Vieną Mėn. Certificate'ą sąskaitas Minimum \$5,000.00

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELLO NUOSIMČIUS NUO 1 D.

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

Fotografav žavioms nuotakoms

The Paul Studio

MODERN. FOTOGRAFO NAMAI

SEIMOS PORTRETUS IR VISOKIŲ PROGŲ NUOTRAUKAS

3213 So. Morgan St.
Chicago, Illinois 60608
TEL. Yards 7-5838

Imperijos žlugimas

Laisvasis pasaulis laukia vienintelės dabartinės laikais kolonialinės imperijos — Sovietų Sąjungos — žlugimo. Mums iš viso idomu, kurios aplinkybės atneša imperijų žlugimą. Todėl ne vienam bus įdomi nauja Colin Cross knyga "The Fall of the British Empire" (išleido Coward-McCann, Inc. New York 1969 m. 359, 8.95 dol.). Knygos autorius — įtakingo britų laikraščio "The Observer" redakcijos štabo narys. Turi gerą politinę nuovoka, surinkęs gausiai medžiagos, stengiasi ne tik faktus suregistruoti, bet ir įžvelgti įvykių priežastis.

Šiuo veikalu daugiausia apima 1918-1968 metus. Suglaustai aptaęs Britų imperijos susidarymą, administracinę organizaciją, smulkmeningiau nagrinėja jos subyrėjimą. Pagrindines priežastis jis atranda: tautinio susipratimo ir nepriklausomybės jausmo išaugimas pačiose kolonijose, liberališkųjų nuotaikų įsistiprinimas pačioje britų vyriausybėje ir piliečiuose, kartu su nenoru tautas prievarta laikyti savo valdžioje. Toliau — čia turėjo įtakos, kad ir kitos didžiosios valstybės, kaip JAV, nebuvo palankios imperijos išsaugojimui. Pagaliau D. Britanijos įsivylimas I II Pasaulinį karą kolonialinėms valstybėms davė daugiau drąsos ir ryžto siekti nepriklausomybės. Imperija pradėjo byrėti, atsky-

lant pačioms artimiausioms valstybėms, kaip Airijai.

Daugelis panašių sąlygų dabar liečia ir Sovietų Sąjungą, tik ši valstybė, būdama brutali diktatūra, nesidrovi žiauria prievarta, kaip tai dabar yra Čekoslovakijoje, ar net ir kruvinomis egzekucijomis, kaip tai buvo Vengrijoje, užslopinti laisvės sąjūdžius. Viena tik aišku, kad tai vis dėlto laikina. Nei viena policinėmis prievartos priemonėmis surakinta imperija nėra pastoviai išsilaikiusi.

J. Pr.

• **Už ką premija prof. Januškevičiui?** Tarp 207 Maskvoje paskirtu valstybinių premijų už meno, mokslo ir technikos darbus, viena premija pateko ir į Kauną, profesorui Z. Januškevičiui, Medicinos instituto rektoriui.

Paklaustas, už ką konkrečiai ta premija paskirta, prof. Januškevičius paaiškino, kad ši garbė priklausanči ne jam vienam, o visam kolektyvui, kuris dirba širdies ligos srityje, tai yra, gydo stenokartiją ir miokardo infarktą. Šiame kolektyve, sako, dirba 16 mokslo daktarų, 30 mokslo kandidatų ir tiek pat inžinierių, matematikų, biofizikų. (E.)

NAUJAI PERTVARKYTAS
DIAMOND HEAD
RESTORANAS & LOUNGE
PASIOLO JUMS DIDELĮ PASIRINKIMĄ
AMERIKIETIŠKŲ VALGIŲ
O JEIGU JUMS PATINKA EGZOTISKI VALGIAI,
pasirinkite JAPONIŠKĄ MENIŲ.
Tropikiniai gėrimai — mūsų specialybė

Padavėjos apsirengę "kūmono" rūbais
Jums ir jūsų draugams čia patiks sustoti prieš ar po teatro.
Priešpiečiai (LUNCH) duodami nuo 11 val. ryto.
Šeštadieniais atdara 4 v. popiet. Sekmadieniais 12 val. dieną
Pirmadieniais uždaryta. Dėl rezervacijų —
TELEFONUOKITE 925-1678

Diamond Head
RESTAURANT & LOUNGE
3321 WEST COLUMBUS AVE. (Arti 79th ir Kedzie Ave.)
Savininkas Edmundas Mačiulis

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

LUIZ AUTO REPAIR
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
TELEF. — 436-3699
KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
Savininkas Aloyzas A. Kuniskis

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbliai

• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER

ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.

Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurblius, priemones kaimams ir sėlygoms.
Turime dail. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestiuose.

B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS
FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)
Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6-7777
Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šėst. 7 v. r. — 3 v. p.p.
Sėkm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.
Savininkas MIKAS ČESAS

ERAZMAS ROTERDAMIETIS

500 metų nuo jo gimimo

J. VENCKUS S.J.

Kadangi anais laikais viskas buvo rašoma ir sakoma lotyniškai, tai ne tik universitetų profesoriai turėjo lotyniškai kalbėti, bet ir seselių vienuolių viršininkės ir miestų galvos mokėjo ir savo aukštus svečius lotyniškai prabilėti. Tada ir pavardės lotynindavo. Tad ir mūsų Erasmus oficialiai vadinosi Desiderius Erasmus Roterdamus, iš Roterdamo (Olandijoje). Dėl jo gimimo metų nėra pakankamo aiškumo, vieni sako, kad gimė 1469 metais (mirė 1536 m.) Šiuos metus ir patys olandai priėmė, nes jie šiemet kaip tik savo krašte savo didžiam tautiečiui ir ruošia visokius pagerbimus.

Erazmas — humanistas

Humanizmo vardas yra kilęs iš lotyniško žodžio homo — žmogus. Humanistas gali daug prasmų turėti, bet čia mes imame humanizmo kaip tam tikrą žmogaus laikyseną renesanso laikotarpyje. Viduramžių žmogus buvo visiškai kitoks: jis visa širdimi ir siela gyveno danguje, visi žemiški dalykai jam atrodė menki, menkas buvo ir jo kūnas: juodasis maras ir virtinė visokių kitokių ligų tykojo tą žmogų ir nešė jį į kapus. Jis statė gražiausias katedras, kurių bokštai kėlė jo žvilgsnį į dangų. Viduramžiai pasibaigė su Amerikos atradimu. Atsivėrė nauji horizontai, naujos kelionės po plačias jūras, po naujas žemes, atrastos naujos tautos. Žmogus padėjo naujam gyvenimui. Ne tik Dievo, bet ir žmogiškos vertybės pasidarė brangios.

Pradžioje viskas nauja vaga eina vis dar lyg apgraižomis. Pvz. pats Erazmas, kurį jau mes laikome mokslininku, kada jis rašė istorinius įvykius, jam dar nesvarbu, ar tas aprašomas įvykis įvyko vienas ar kitais metais. Humanizmui yra charakteringa tai, kad žmogus sėmė savo mokslo iš senosios Romos literatūros: Ovidijaus, Horacijaus, ir pan. ir iš senosios Graikijos rašytojų. Tad reikėjo išmokti lotyniškai ir graikiškai. Ir išmokdavo net amatiniai puslapių puslapius. Buvo tik vienas nepatogumas, kad visa ta literatūra buvo pagoniška, ne krikščioniška. Net kartais juokais pasakoma, kad tie kardinolai humanistai geriau pažinojo Romos ir Graikijos dievaičius, negu Šv. Trejybę.

Erazmo mokslo metai

Jo tėvai mirė anksti. Gimines leido berniuką į mokyklą. Jį nušuntė į Deventerį, kur viena kongregacija vedė mokyklą. Tos kongregacijos vardas buvo Bendorio gyvenimo broliai (Fratres Vitae Communis). Šioji kongregacija pasauliečiams atsirado Deventery 1380 metais. Tie broliai skyrėsi nuo kitų ordenų žmonių tuo, kad nebuvo jie mendikantes, neprašydavo išmaldos, dirbdavo mokykloje, tarnaudavo neturtingiesiems. Moterys turėjo savo vienuolijas, turėdavo mokytojautes, verpti, megzti, austi. Vienuoliai neturėjo ypatingų pasninkų, nepatyrė visokio plakimo, o turėjo labai paprastą liturgiją. Iš to judėjimo kilo labai garsi knygutė: "Kristaus sekimas". Šv. Ignacas, kuris sukūrė Jėzuitų ordoną žinojo šią kongregaciją ir labai brangino Tomo Kempečio "Kristaus sekimą".

Giminių daugiau ar mažiau verčiamas, Erasmus įstojo į augustinjonų ordoną, kuriame jis padarė įžadus. Erasmus visą laiką nemėgo varžtų, visados norėjo laisvės ir ramybės, tai buvo jo charakterio bruožas. Buvo išvengtintas ir kunigus, bet tik vienas Mišias savo gyvenime, kiek žinoma, ir tylaikė. Vėžinėjo po beveik visus Europos kraštus. Savo pinigų neturėjo, bet kadangi bu-

vo žymus lotynistas ir mokėjo graikų kalbos, visados rasdavo mokinių mokyklose ir privačiose aristokratų šeimose.

Erazmas su savo pažiuromis išėjo miestų gyvenimą ir anksčiau už Liuterį. Romos popiežių jis nebrangino, bet vis dėlto jų prašė dispensų, kad nereikėtų jam nešioti vienuoliškų rūbų ir gyventi vienuolyne. Leonas 10 (garsios de Medici giminės) Erazmui tas dispensas ir suteikė. Erazmas galvojo, kad reikią kunigams vesti, taip pat ir vienuoliams bei vienuolėms. Visiškai jis nepripažino popiežiaus neklaidingumo, bet tada šitai dar nebuvo dogma, galėjo leistina ir nepripažinti. Popiežių Julijų II jis savo raštuose išmetė iš dangaus (Julius II est exclusus de coelo). Jis nepripažino nei atleidų, nei rožančių. Prastai rašė apie kunigus ir vienuolius ir nelaiškė vienuolių luomo kaip kelio į šventumą. Iš to matome, kad Erazmas viską išmestė, ką Liuteris vėliau įvykdė, todėl juokais, bet visiškai teisingai sakoma: Erazmas padėjo kiaušiniui, o Liuteris jį išperėjo. Liuteris buvo tikras, kad Erazmas prisidės prie reformacijos. Erazmas tačiau to nepadarė.

Erazmas pasilieka katalikų

Reikia pripažinti popiežių išmintį, kad jie Erazmo nepasmerkė. Erazmas daug karčios tiesos pasakė, bet nei popiežiaus ir kunigų neniekino, nesitvyčiojo iš jų kaip Liuteris. Erazmas pasakė: "Aš nenoriu būti kankiniu Liuterio naudai". Jis toliau kalbėjo liūdėdamas: "Aš jau matau revoliuciją prieš Bažnyčią. Tikėkite, kad ji išeis Kristaus garbei. Gal papiktinimai turi ateiti, bet aš nenoriu, kad tie papiktinimai ateitų į pasaulį taip pat ir per mane." Kada reformacija ėmė viršyti Bazelyje (Šveicarijoje), Erazmas iš ten pasitraukė, nors ir buvo čia dar neseniai apsigyvenęs.

Kas Erazmą sulaukė?

Erazmas buvo gilus intelektualas, jis nepasidavė aistra. Jis šviesiu protu atsikyrė, kad yra tikras Kristaus mokslas, kurį neabejojamas norėjo išlaikyti, ir kas žmonių reikėsi žmonių silpnybėms, net tokiose aukštose vietose pačioje Romoje. Jis Bažnyčios dogmų neilietė, bet žmones jis tikrai negailėstingai vanojo, nesigailėdamas nei popiežių, nei vyskupų, nei kunigų, nei vienuolių.

Antra jo būdo ypatybė — tai "sense of humor". Kažkas yra pasakęs, kad aiškus protas, apšviestas humoru, pagilėja. Erazmas net nedramatizavo įvykių, kurie, be abejo, buvo dideli, skaudūs ir reikšmingi.

Jis parašė veikalą, pavadintą "Enchiridion Moriae seu Laus Stultitiae" (1509), kur suasmeninta kvailystė giriasi miniai, kad ji vyraujanti gyvenime ir be jos niekur neapsieinama. Kvailystei viskas leista pasakyti. Tai yra pati didžiausioji tų laikų satyra. Satyra gi yra grožinės literatūros forma, plakanti, pajuokianti žmonių aistras, jų įvairias silpnybes: gėdosumą, pataikavimą, nesąžiningumą, savanaudiškumą ir

V. K. Jonyno įrengtos Senelių namų koplyčios detalė Putname.

Nuotr. Uosio Juodvalkio

pan. Didžiausią ir aukščiausiąją satyros formą pademonstravo gi Cervantes su savo "Don Kichotu". Erazmas su savo satyra plakė visus. Jis popiežių Julijų II vadina daugiau Julijaus Cezario pasekėju, negu Kristaus, tvirtindamas, kad toks nenueis į dangų. Erazmo yra lotynų posakis: "Et jocando potest veritas dici" ir juokais galima tiesą pasakyti į akis.

Erazmo darbštumas

Jis parašė labai daug: apie 226 veikalus, užsiliko apie 3000 laišku. Jis susirašinėjo su visais anų laikų žymiais. Susirašinėjo net su Didžiojo Lietuvos kunigaikščiu ir Lenkijos karaliumi Žygimantu Senuoju (1467-1548), šv. Kazimiero broliu. Erazmas i-takojė ir Karolį V (1500-1558), Ispanijos karalių, Vokietijos imperatorių ir Olandijos valdytoją. Kada Liuteris atsiskė derėtis su popiežiumi, reikalaujamas visuotinio Bažnyčios susirinkimo, rada Erazmas patarė Karoliui V paveikti į popiežių, kad jį su-tiktų sušaukti tokį susirinkimą, girdi, reikią duoti Liuteriui progos paskelbti savo mintis, kurios Romai buvo labai nemalonios. Erazmas buvo jau tikrai šių laikų moderniaja prasme spaudos žmogus. Kaip žinome, Jonas Gutenbergas (1400-1468) pirmas iš-rado knygų spausdinimą kilno-jamomis raidėmis. O Erazmas pirmasis suprato, ką spauda reiškia naujoms idėjoms platinti. Ta spauda buvo jam didelė galybė, daug didesnė už karišką. Reformacija tikrai labai daug naudo-josi spauda. Erazmas draugavo su visais anų laikų humanistais, Anglijoje su kunigu Jonu Colet (1466-1519), su valstybininku ir šventuoju Tomu More (1478—1535). Humanistai buvo žymūs žmonės moksle ir raštuose: rašė lotyniškai ir graikų kalbos gramatikas bei chrestomatijas, iš-kėlė Romos ir Graikijos rašyto-jus, poetus. Humanistai yra lai-komas ir šv. Ignacas, kuris įsteigė Jėzuitų ordoną. Visi sako, kad tai buvo šv. Ignaco geniali min-tis — humanizmas, bet daugelis prikiša sakdami — "obedientia cadaverica" (lavono paklusnybė), ką jėzuitai neigia, jog virši-ninkas gali savo pavaldinį taip kilnoti, kaip lavoną. Popiežius Paulius III tačiau nepriėmė mie-lai humanistų patarimų atnau-jinti Bažnyčią. Priešingai — 1542 m. atnaujino Italijos inkvizici-

ją, 1543 m. įvedė imprimatur — iš kur buvo kilęs ir pats Erazmas — iš Olandijos. Jie ten reikalauja pagrindinio Bažnyčios atsinaujinimo, nori pergalvoti visas Bažnyčios tiesas naujoje šviesoje, jau nebeapsitenkinama senais, jau konsekrtais terminais, kaip

Istorinės perspektyvos

Filosofas Santaryana pasakė: "Tie, kurie neatsimena praeities klaidų, būtinai turės jas antrą kartą pakartoti". Idomu, kad mes po 500 metų Bažnyčioje turime tas pačias problemas. Erazmas kalbėjo apie kunigų celibatą. Jis galėjo kalbėti iš patyrimo, nes jo tėvas buvo ekskunigas. Erazmas norėjo vienuolijas atnaujinti, skirdamas joms daugiau socialinės reikšmės, dirbant visuomenėi. Jis norėjo iš Italijos atimti Bažnyčios valdymo monopoliją, norėjo duoti čia daugiau reikšmės anglosaksams ir kitoms tautoms. Tai buvo savo rūšies šios dienos terminais kalbant, rasinė kova. Bažnyčia buvo žydu, Romos ir Graikų kultūros klode. Visos dogmos buvo graikiškos ir lotyniškos terminų apvalkale, graikų filosofijos dvasioje.

Idomu, kad ir dabar naujas ir radikalus noras atnaujinti Bažnyčią ateina iš tos pačios vietos,

is kur buvo kilęs ir pats Erazmas — iš Olandijos. Jie ten reikalauja pagrindinio Bažnyčios atsinaujinimo, nori pergalvoti visas Bažnyčios tiesas naujoje šviesoje, jau nebeapsitenkinama senais, jau konsekrtais terminais, kaip

Judėjimas, be abejo, yra idomu. Ateitis parodys, kokių laipsnių ir kiek plačiai tos naujos idėjos bus įgyvendintos. Pats giliausias ir pats svarbiausias klausimas yra: kaip suderinti Bažnyčios autoritetą su sąžinės laisve? Vulgariau tariant, galima pasakyti: Erazmas padėjo kiaušinius ir dabar kyla klausimas, kas ir kaip juos išperės? Erazmas yra mums tuo brangus, kad jis pasiliko katalikas ir mirė kaip geras katalikas. Visiems tai yra didelis pavyzdys: kiekvienas, kuris nori Bažnyčią atnaujinti, gali kalbėti, siūlyti reformas, bet pasilikti kataliku, kaip ir Erazmas, kuris daug karčios tiesos visiems ir Bažnyčiai pasakė, bet tai nekludė popiežiui Pauliui III pasiūlyt jam net kardinolo garbę.

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12 MONTH
\$10,000 or MORE

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$10,000.00, and thereafter in multiples of \$1,000.00. Earnings are paid at maturity.

5%

6 or 12 MONTH
\$5,000 or MORE

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$5,000.00, and thereafter in multiples of \$500.00. Earnings are paid at maturity.

4 3/4% per annum

Passbook Savings Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid as of:
Mar. 31 — June 30
Sept. 30 — Dec. 31

Mutual Federal Savings

AND LOAN ASSOCIATION

2212 W. CERMAK RD.
Chicago, Ill. 60608
Virginia 7-7747

PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANKUS

Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos, Tune-up ir Motorų Remontas

5759 So. Western Avenue

Kampas 58th Street

Tel. — PROspect 8-9533

G E L Ė S

Vestuvės, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms

GUŽAUSKŲ

Beverly Hills Gėlinyčia

2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois

Tel. PR 8-0833 — PR 8-0834

REMKTITE "DRAUGA"

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEP. C. LACK IR SŪNOS
(LACKAWICZ)

2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Place Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. Lituanica Ave. Tel. YARds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. Halsted Street Tel. YARds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. Lituanica Ave. Tel. YA 7-1138-1139

VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

ISSIRINKITE DABAR — MOKĖKITE VĖLIAU

PETER TROOST MONUMENT COMPANY

6440 S. Pulaski Road, Chicago, Ill. 60629

ČESLOVAS VITKAUSKAS
District Manager

Tel. 585-0242; 585-0243

since 1914...

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

440 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60612
PHONE: 234-4476

4 3/4%

PASSBOOK SAVINGS

All Accounts Paid and Compounded Quarterly

5 1/4%

6-MONTH SAVINGS CERTIFICATES

Minimum \$1,000

MAZEIKA & EVANS

FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE REpublic 7-8600

PETKUS

TEVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

THREE MODERNISKOS KOPLYČIOS

2533 West 71st Street Tel. 476 2345

1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.

3914 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.

Telef. — CEDarcrest 3-6335

Vienas blokas nuo kapinių

E U D E I K I S

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid

TRYŠ MODERNISKOS KOPLYČIOS

4330-34 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas YARds 7-1741-2

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti

Rembrandto meno paroda

SAULĖ JAUTOKAITĖ

“Rembrandtas po 300 metų”, taip pavadinta paroda dabar vyksta Chicagos Meno muziejuje (tešis iki gruodžio 7 d.). Tai nėra Rembrandto apžvalginė paroda, bet, geriau pasakius, Olandijos 17-tojo šimtmečio meno kūrinių paroda. Šios parodos dailininkai yra tie, kurie ką nors turėjo bendro su Rembrandtu, būvę jo mokiniai ar kartu su juo piešę jo studijoje. Jų tokie vardai kaip Bol, Dou, Koninck, Victors, Van den Eeckhout, Maes, Van Borssum, Fabritius, Van der Pluym, Doomer, De Collder, Leupenius, Van Renesse, Drost, Van Hoogstraten, Backer, Flinck, Lievens tapo nustelbti ir paliko šešėlyje didžiojo Rembrandto vardo. O Rembrandto vardas meno istorijoje priklauso prie grupės pačių garsiųjų vardų: Giotto, Da Vinci, Michelangelo, Raffaello, Titian, Rubens, El Greco.

Nors šioje parodoje paties Rembrandto yra rodoma tikrai 21 aliejus, 48 grafikos darbai ir piešiniai ir septyni alieja, priskiriami jam, nors tikrai nežinoma ar juos tapė Rembrandtas ar jo mokiniai, vis dėlto šis genijus buvo vienas iš produktyviausių: apie 600 aliejų, 300 grafikos, 2000 piešinių ir 60 savo paties portretų.

Rembrandt van Rijn arba Ryn (1606-1669) gimė Leyden, Olandijoje, malūnininko šeimoje. Baigęs Lotynų mokyklą, įstojo į universitetą kur studijavo vos kelerius mėnesius (manoma, kad jo studijos užsibaigė įsiregistruavimu). Privatai išmokęs piešimo technikos, jis su savo draugu, dailininku Lievens, atidarė savo studiją. Būdamas 22 metų, išsikėlė į Amsterdamą, vedęs pasiturinčią Saskia Van Uylenburch, nusiperka nuosavus namus, pastoviai įsikuria šiame prekybos mieste, iš kurio per visą savo gyvenimą nebuvo niekur išvažiavęs.

Rembrandtas gyveno tuo metu, kada po Reformacijos, bažnyčioms nebeužsakius meno kūrinių, dailininkai priklausė nuo privačių užsakymų. Tada, kaip tik Amsterdamas buvo vienas iš prekybinių miestų, kuriame apsigyveno praturtėję pirkliai. Rembrandtas, gavęs užsakymus iš tų pirklų nupiešti jų portretus ir šiaip paveikslus jų namams papuošti, išgarsėjo kaip portretistas. Žmonių paveikslai sudarė vieną trečdali visų jo meno kūrinių. Jis piešė ne tik užsakytus vyrų ir moterų portretus, bet taip pat ir savo, savo žmonos, šeimos narių. Portretuose pasireiškia Rembrandto pagrindinė ypatybė — nepaprastai gilus domėjimasis žmogumi ir įžvalgus jo supratimas. Dailininko mene vyrauja du pagrindiniai elementai: religiškas kumas ir žmoniškumas. Rembrandtas nepasirenka tikrai tapyti jauno grožio, bet jam daug mėliau piešti senus, pagyvenusius žmones, kurie yra patyrę gyvenimo vargų ir skausmų, kaip ir

pats dailininkas, kuris, būdamas 36 metų, jau buvo palaidojęs sūkaip jis sakėsi, iš knygų knygos Biblijos paimtos scenos ir įvykiai. Jis tu įvykių nepiešia didingų, bet juos padaro paprastus, asmeniškų, intymius, žmogiškus. Čia randame mažą paveikslėlį — Kristus šventykloje, Aplankymą, Kristaus veidą.

Nors Rembrandto ankstyvesniojoje kūryboje jaučiama italų dailininkų įtaka, bet vėlesnėje, subrendusioje savo kūryboje dailininkas yra originalus ir charakteringas ne tik savo tematika, bet taip pat ir savo technika. Jis labiausiai pasižymi šešėlio ir šviesos (chiaroscuro) naudojimu. Rembrandtas yra meistras suderinime tų spalvų, kuriomis išgaunamas šios šviesos ir šešėlio perdavimas meno kūryboje. Labai geras parodos pavyzdys yra “The Tribute Money”, Kristus su muitininkais šventykloje, kuriame dailininkas panaudoja mintinga ir kilnų, pajėgiantį kovoti su gyvenimu. Ir šioje parodoje, mes matome paties dailininko įvairių portretų, iš kurių viename jis atrodo net labai “hipiškas”. Matome išvertkintis akimis Lukreciją, matome besimeldžiantį senuką, matome mergaitę pusiau praverstose duryse.

Šalia portretų, Rembrandto antroji pagrindinė tema buvo, telktas į žmogų ir jį supančią būti. Kai tuo pačiu metu Italijos dailininkai piešia idealizuotą žmogų, Rembrandtas piešia toki, kokį jis mato savo gyvenimo aplinkoje, realų, gyvenimišką, ieš-

kodamas ne tik grožio, bet ir tiesos. Jis paprastą žmogų aprenčia turtuolio drabužiais, duoda jam stiprią valią, nupiešia jį išnu, dvi dukteris ir žmoną. Užtat, dailininko visas dėmesys yra šviesos-šešėlio technika Kristaus veidui ir vieno muitininko apsiaustui apšviesti. Dailininko pagrindinės spalvos turtingai raudona, auksiniai ruda ir šviesi auksinė. Panaudodamas raudoną su auksine ir baltą su juodu, jis gauna turtingą spalvą, nesvarbu kam jis ją panaudoja ar drabužiui atvaizduoti, ar žmogaus veidui, ar gamtos vaizdai.

Rembrandtas savo piešiniuose ir grafikos darbuose atvaizduoja Olandijos malūnus, gamtos vaizdus, portretus, religines temas. Jo pieštuko kiekvienas brūkšnis yra paprastas, bet tikslus ir reikšmingas. Dailininkas tikėjo, kad meno kūrinys yra užbaigtas tada, kada menininkas pasiekia ką jis nori išreikšti.

Mirus dailininko žmonai, nebėgavus paveikslų užsakymų, jis pateko į piniginius sunkumus. Pardavęs savo namus, itališkų paveikslų rinkinį, praleidęs likusį gyvenimą medžiaginiuose neprikliuose, jis nusipiešė savo autoportretą. Tame paveiksle dailininkas, apsirengęs turtingais ir brangiais rūbais, sėdi prie stalo ir drąsiai žiūri į pasaulį. Ir jis tą pasaulį nugalėjo, save įamžindamas su savo nemirtingais, genialiais meno kūriniais, kurie šiandien yra saugojami įvairiuose viso pasaulio meno muziejuose.

Rembrandtas (olandas, 1606 - 1669)

Autoportretas

Teologas Congar apie savo meilę

Vienas iš pirmųjų prancūzų teologų domininkonas Yves Congar. Net protestantai savo veikalė “Contemporary Theologians”, Congarui skiria specialų straipsnį, priskirdamajį prie keliolikos pačių žymiausių teologų iš visų tikybų.

JAV-se neseniai iš spaudos išėjo Y. Congaro veikalas “The Church That I Love” (Bažnyčia, kurią aš pamilau. Išleido Dimension Books, Denville, N. J., 1969. 115 p. 3.95 dol.). Knygos įžangoje autorius primena, kad Prancūzijos karalius Liudvikas I savo vedybų žiedą buvo prašęs tris žodžius: “Dievas, Prancūzi-

ja, Margarita” (jo žmona). Congar sakosi, kad jis savo knygos pradžioje norėtų išgraviruoti tris žodžius: “Bažnyčia, pasauliečiai, kunigystė”. Visa knyga, parašyta tokiu ramiu, lygiu stiliumi, ir sukasi apie šiuos tris dalykus. Jis išryškina platesnę Bažnyčios, kaip Dievo žmonių bendruomenės, sąvoką, skelbia ją esant išganymo sakramentu.

Bažnyčią autorius laiko sielos tėvyne ir kviečia ją mylėti visa širdimi, visa siela. Jis cituoja Bernanos knygos “Jeanne relapse et saint” ištrauką: “Tie, kurie žiūri į Bažnyčią su nepasitikėjimu, nemato joje nieko kito, kaip tik užtrenktas duris, barjerus ir užver-

tus vartus, savotišką dvasinę žandarmeriją. Tačiau mūsų Bažnyčia yra šventųjų Bažnyčia. Kad būtų šventuoju, koks gi vyskupas neatiduotų savo žiedo, koks kardinolas neatiduotų savo purpuruotų savo baltos aprangos, šveiduotų savo baltos aprangos, pačią šviesą sargybos ir visos žemiškos nuosavybės? Kas gi nenorėtų turėti jėgos siekti to nuostabaus nuotykio? Tas, kuris Bažnyčią suprato, įėjo į katalikų tikėjimo širdį, pajuto šurpulį savo mirtingame kūne su baugumu, skirtingu nuo mirties, o persunktu antgamtinu viltimi”.

J.Pr.

Rembrandtas (olandas, 1606 - 1669)

Dailininko tėvo portretas

NUO ARCHEOLOGIJOS IKI BERENSONO

PR. VISVYDAS

Važiuoju į seniai nelankytą Ahmansono galeriją. Saulės ir benzininio kvapo gatvėse — nors riešiučiomis seniai! Gaila, kad tuo geriu negalima varyti motoro. Sunkvežimiu klibai riau modami juoda Santa Monikos greitkelio. Jų karavanai užstoja akiratį. Išsigandęs pastiku į La Brea išvažiuoju. Po kelių minučių pasakliūnu apdraudos bendrovių dangoraižių prieglobstin Wilshire bulvare. Stiklas, aliuminis, marmuras... Bet štai — ir Hancock parkas, ir muziejus su altvarišku “mobile”, kurį suka trykštantis fontanas.

Parke vyksta archeologijos spektaklis. Amerikiečiai mėgsta reklamotis ir rodyti, kaip sumaniai yra naudojami piliečių mokesčiai. Už virbų tvoros, saugumo sumetimais pagražintos spygliuota viela ir užrašu “protected by dogs”, mergina ir jaunuolis kasa smaltotą dumblą ir verčia į karutį. Jau beveik vidudienis. Saulė sivilina be pasigailejimo. Man tiesiog gaila tų jaunų “baudžiauninkų”. O gal jie nori įrodyti savo ištvermingumą žiūrovams, kurie už tvoros spokso, girksnodami coca-cola?

Patvoryje stovi staliukas su įvairiais archeologiniais radiniais: dantimis, žandikauliais, iltimis, kaulų atskalomis, sėklomis... Apy jaunė, maloni ponis, matyti profesorė, šypsodamosi aiškina, kas čia vyksta. Išsmaiginęs klausiu:

— Ar nėra lengvesnio būdo kasinėtis? Gal su specialia mašina, kurią būtų galima elektroniskai valdyti, sėdint minkštasuolyje?

Profesorė su tuo pačiu šypsniu lakoniškai atsako:

— Kitokio būdo nėra.

Matyti, aš ne pirmas žioplis su panašiu naiviu pasiūlymu. Bet man knietį profesorę dar pakamantinėti?

— Tai tik su rankomis?

— Taip. Su rankomis, su pirštais ir su nagais.

— Ir su tuo rėčiu?

— Taip su tuo primityviu rėčiu.

Ant žemės guli keli keturkampiai rėčiai, mediniai rėmai, atrodo, gana sunkūs. Ant brezentinių kilimėlių, ištiestų žolėje, džiūsta išdėlioti dumblo gabalai. Prie vieno kilimo studentas klū-

podamas kapstos, lyg ieškotų aukšinių pinigėlių. Nekaltas juokas kutena gomurį, žiūrint į tuos pasišventėlius archeologus. Antra vertus, juk tai geriausias būdo lavinimas — kastuvus, rėtis, točkę ir sunkus dumblas. Prisimenu vokiečių okupaciją, kai vieną vasarą Kazlų Rūdos miškuose panašiu būdu sportavau durpyne. Tiesa, apie kasimo procesą galima ir A. Barono romane “Lieptai ir bedugnės” pasiskaityti. Bet ten “įkvėpimą” vykdė ne archeologija, bet naciologija.

Šią vietą, kuri dabar oficialiai vadinama Rancho La Brea Tar-pits, surado ispanų tyrinėtojas Gaspar de Portola 1769 metais. Tajgi lygiai prieš 200 metų. La Brea dervaduobės yra savotiški gilūs langai ir labai tolimą praeitį — į baigmę Pleistoceno, kuris truko apie 3,000,000 metų. Pleistoceną sudarė keturi ledyniniai laikmečiai. Šitos liūnduobės egzistuoja jau 40,000 metų. Jos buvo pragaištingos, kaip ir kiekvienas pelkė. Blizgančio paviršiaus suviloti, į jas troškulio malšinti

traukdavo įvairiausi gyvūnai: mamutai, mastadonai, kardadančiai tigrai, milžiniški lokiai, kup ranugariai, kondoro dydžio maitvanagai ir kitokie priešistoriniai paukščiai. Vargšai jie įklimpdavo skystoje asfalto tyrėje. Išvaizduoju, koks desperatiškas buvo jų klyksmas ir maurojimas, kai lėta priešistorinė mirtis traukdavo juos į gelmę. Remiantis dabartinių iškasenų pavyzdžiais, reprezentuojančiais kelis šimtus gyvūnų, galima spręsti, kaip atrodė šiaurės, Amerikos ledynų laikmetis, pasibaigęs prieš 10,000 metų.

Dervaduobių archeologija, ypač tragiškas gyvulių likimas, akmenu gula ant širdies. Lėtai einu į muziejų. O čia, kieme, mokyklinių vaikų ekskursija laksto tarp granitinių ir bronzinių skulptūrų. Juodukas pareigūnas pro “bullhorn” garsintuvą įsakinėja neklaūžadoms nelaipioti ant meno kūrinių. Dvi mergaitės skaniai juokiasi iš gladiatoriško Rodin “Adomo”.

Čia surandu iškiliausius 20 amžiaus skulptorius: Rodin, Aristi-

Rembrandtas

Mergaitė prie pravirų durų

de Maillol, Henry Moore, Giacometti, Lipchitz, Matisse reliefų serija... Ypatiną išpūdį daro sunkiasvorės Maillol gražuolės. Jų linijos jau taip apvalios, taip švelnios ir alsuojančios nuostabiai savo proporcija, kad visiškai nejauti didžiulės masės svorio. Estetiškai jos yra lengvos ir labai patrauklios. Pastebiu, kaip vienai tokiai Venerai praeinantis lankytojas neiškętęs pliaukšteli per atskikšusį apvalumą. Vaikai nusikvatoja. Tik žmonelė įtartinai žvilgteli į vyrą. O tas, kaip garnys, patenkintas smagiai nužirkliuoja archeologų pusėn.

Sustoju prie dinamiškos Jaluės Lipchitz skulptūros, pavadintos “Bather”. Ant lentelės užrašyta: Lithuanian, b. 1891. Taigi lietuvis pačiame muziejaus kiemo centre! Netoliese dunkso ir kita misteriška Lipchitz bronzė, “Figūra”, su didelėmis keistomis akimis, simetriška, primityvi. Čia jau tautybė pažymėta French. Sunku supaisyti. Net ir viena moteris, kuri su užrašų knygele susikaupusi studijuoja skulptūras, stebisi dėl šito kurjozo. Išdrįstu jai paaiškinti, kad anoji “Besimaudančios” bronzė buvo nulietą 1923-25, t.y. Lietuvos nepriklausomybės metais. Gal kai kurie skaitytojai nežino: garsusis Lipchitz yra gimęs Druskininkuose ir savo kilme didžiujasi.

Ahmansono galerijai nedaug telieka laiko. Trumpai sustoju prie Rubenso “Šventosios Šeimos” Nėra kito tapytojo, kuris tu tokia genialia jėga atvaizduotų sultingą gyvenimo grožį. Surandu ir kito lietuvių paveikslą (aiškiai pažymėta Lithuanian) “Mezganči moteris”, Chaim Soutine, 1893—1943.

Viena pusė galerijos pastato atkirsta remontui. Lieka tik prancūzų impresionistų skyrius. Du neįkainojami Cezanai. Keli Pissaro. Didoka, labai išblyškusi Seurat drobė. Nuostabi Monet gėlių puokštė. Grakščios Degas balerinos. Nedidelis Van Gogh pieštas portretas — veidas, rodos, trokšta ištrūkti iš rėmų vergijos ir saulėtą erdvę. Šalia sužerį Vlaminck peizažas. Murzinas Bonnard. Tirštai juodais apvaisais įamžinti Rouault paveikslai. Ak, tas Rouault — jis toks mistiškas. Bet mane labiausiai intriguoja alegoriškas Henri Rousseau, nes aš myliu jo taikingą liūtą, ir Odilan Redon, kurio gėlėse ir ovalinėse vazose yra tiek daug pasakiško elemento. Taip, dideli dailininkai yra paprasti ir labai labai suprantami. Į jų kūrybą žiūrint, rodos, viskas paaiškėja.

Išeidamas užsuku į knygų skyrių. Nusiperku keliolika atviručių ir papiginta kaina storą knygą “The Bernard Berenson Treasury”. Bernard Berensonas yra vienas žymiausių meno kritikų, Renesanso tapybos žinovas, humanistas, individualizmo gynėjas, priedo, gimęs Lietuvoje, Butrimonyse 1865 metais.

Štai ką Berensonas rašė savo Dienoraštyje, sulaukęs 90 metų: “Dažnai kyla troškimas, kad bet kuri veikla staiga sustotų, kad laikas neturėtų nei trukmės, nei gimimo, nei mirties, nei santuokos. Likūt tik kontempliacija, tik laisvalaikis mėginti suprasti visą tai, kas įvyko nuo pirmąsios aušros ligi dabar; laisvalaikis žavėtis nuostabiais daiktais, kuriuos žmogus sukūrė, pakilęs virš aukščiausių gyvūnų, tapęs žmogumi; laisvalaikis džiaugtis šlove kūrėjų ir steigėjų, pionierių ir išradėjų, o labiausiai menininkų, ypač tų menininkų, kurie mokė mus, kaip gyventi, mylėti, kaip džiaugtis gamta ir žmogumi”. Los Angeles, 1969

● Clevelando garsioji Grandinė, Margučio kviečiama, šio mokslo savaitgalio Chicagoje proga, sekmadienį (lapkričio 30 d.) 4 val. popiet šoka Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje.

— Gerk, tik nepasigėrk. (Švenčioniškių patarlė).

— Kur du jauni, ten poterių nekalba. (Joniškių patarlė).

— Iš varlės nebuvo ir nebus gegužės. (Tauragiškių patarlė).